

Spolufinancováno
Evropskou unií

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

MIKROSTUDIE (II) – PÉČE

PEČUJÍCÍ OSOBY

EKONOMICKÁ AKTIVITA A PŘÍJEM PEČUJÍCÍCH OSOB

Důležité upozornění

Na předkládaný výstup je třeba nahlížet jako na pilotní studii, neboť použitá zdrojová data v Informační základně (IZ) mohou obsahovat dílčí datové nepřesnosti. Uvedené nepřesnosti se v rámci postupného testování a zkvalitňování IZ průběžně odstraňují. Z uvedeného důvodu tedy může tento průběžný výstup v rámci běžícího procesu zkvalitňování IZ obsahovat údaje, které mohou být následně ještě dodatečně upraveny a zpřesněny.

Autoři (abecedně)

Ing. Pavel Kaczor, Ph.D.

Ing. Jiří Vopátek, Ph.D.

Listopad 2024

Anotace

Předkládaný text je **zaměřený na segment osob, které pečují o závislou osobu pobírající příspěvek na péči** dle zákona o sociálních službách (z. č. 108/2006 Sb., část druhá; účinnost od 1. 1. 2007). Tyto pečující osoby jsou ve většině případů v důsledku zajištění péče o závislou osobu **významně limitovány ve svých aktivitách, včetně aktivity ekonomické**. Je tedy relevantní zabývat se mj. otázkou, **jaká je míra a intenzita zaměstnanosti pečujících osob**, ať už dle pohlaví, věku nebo typu vykonávané ekonomické aktivity, včetně změn těchto atributů a struktur v čase. Stejně tak se tato studie zaměřuje **na výši příjmů z ekonomické aktivity u pečujících osob**. Tyto příjmy jsou posuzovány jak celkově (tj. za všechny pečující osoby), tak v závislosti na pohlaví, věku nebo typu vykonávané ekonomické aktivity, včetně vývoje těchto příjmů v čase.

Při hodnocení míry a intenzity zaměstnanosti, stejně tak i při hodnocení rozdělení a vývoje příjmů pečujících osob jsou **použity relativní, tj. procentní ukazatele**, které mají z našeho pohledu větší vypovídací schopnost, včetně lepšího potenciálu objektivního hodnocení změn sledovaných atributů v čase.

Cíl

Primárním cílem tohoto textu je **sumarizace základních informací týkajících se příjmů z ekonomické aktivity v segmentu pečujících osob** (péče o závislou osobu pobírající příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách, z. č. 108/2006 Sb.). Na základě provedené analýzy relevantních dat budou identifikovány základní charakteristiky příjmů pečujících osob, **tj. míra a intenzita jejich zaměstnanosti**, dále pak **výše příjmů pečujících osob** a jejich segmentace dle pohlaví, věku či typu příjmu z ekonomické aktivity. Tyto výstupy mohou být využitelné mj. pro řadu subjektů, které se zabývají postavením pečujících osob ve společnosti, ale třeba také otázkou jejich lepší motivace vedoucí ke zvýšení makroekonomické kapacity domácí péče, potažmo též její atraktivity z pohledu pečujících osob, zejména v kontextu ekonomické únosnosti tohoto žádoucího typu péče o závislé osoby v ČR.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Obsah

ÚVOD	3
1. Metodické ukotvení.....	7
1.1. Pojmový aparát	8
2. Míra zaměstnanosti pečujících osob (oblast A).....	10
2.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza.....	11
2.2. Míra zaměstnanosti pečujících žen a mužů	12
2.3. Míra zaměstnanosti pečujících žen a mužů v závislosti na věku.....	14
2.4. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry	16
3. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob (oblast B)	17
3.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza.....	17
3.2. Intenzita zaměstnanosti pečujících žen a mužů – data	18
3.3. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob dle jejich věku	21
3.4. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob dle jejího typu.....	24
3.5. Struktura pečujících dle typu vykonávané ekonomické aktivity	26
3.6. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry	27
4. Výše výdělku ekonomicky aktivních pečujících osob.....	29
4.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza.....	30
4.2. Úroveň výdělků pečujících mužů a žen – data	31
4.3. Úroveň výdělků pečujících osob v závislosti na věku	35
4.4. Úroveň výdělků pečujících osob dle typu vykonávané ekonomické aktivity	39
4.5. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry	42
5. Shrnutí verifikace stanovených hypotéz	44
Závěr	45
Zdroje	57
Elektronická příloha	58

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

ÚVOD

Zpracovaná mikrostudie (II) v základních rysech primárně cílí na osoby, které pečují o jedince závislé na péči, tj. o osoby, kterým vznikl nárok na výplatu *příspěvku na péči*. Předmětná oblast je legislativně ukotvena zákonem o sociálních službách (z. č. 108/2006 Sb., v platném znění; účinnost od 1. 1. 2007).

Detailnější rešerše fenoménu péče o osobu závislou na péči je nad rámec ambicí této mikrostudie (II). Nicméně nutno předeslat, že péče o osobu závislou na péči v domácím prostředí (= neformální péče) má nesporné dopady nejen do rodinného či soukromého života pečujících i závislé osoby, ale rovněž dopady do:

- a) **ekonomického statusu či ekonomické aktivity pečujících osob,**
- b) **rozhodování o předčasném starobním důchodu** (nejsou-li splněny podmínky pro invalidní důchod), a to jak na straně pečujících osob, tak i na straně osob závislých na péči jiné osoby v případě, že tato osoba je v produktivním věku.

Péče v domácím prostředí zpravidla probíhá v rámci rodiny, což obvykle poskytuje pečující osobě a osobě závislé na péči **výhodu blízkého příbuzenského a citového vztahu**. Pečující osoba, je-li v produktivním věku, naproti tomu musí **zvládnout dvojí roli**, tj. péči a dle možností také ekonomickou aktivitu v podobě zaměstnání nebo výkonu samostatné výdělečné činnosti (OSVČ, tj. práce na živnostenský list). Role péče spolu s vykonáváním ekonomické aktivity vyžaduje nejen vyšší nároky na pečující osobu, ale také nemalou flexibilitu vedoucí k udržení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. **Výkon samotné ekonomické aktivity v souběhu s péčí vede či pomáhá udržovat emoční pohodu a svým způsobem poskytuje oddech od pečovatelské role**. Rizikem plného vyloučení pečujících osob z ekonomické aktivity může být mj. **snížení jejich možností účastnit se běžného společenského života**. To potom na straně pečující osoby zpravidla vede též k menšímu či většímu **uzavírání se před vnějším okolím**.

Lze tedy shrnout: **péče o osobu závislou na péči má různě intenzivní, nicméně nesporné důsledky v rámci perspektivy uplatnění pečujících osob na trhu práce. Čím mladší je pečující osoba, tím pravděpodobněji se tato osoba nachází ve fázi**

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

důležitých životních rozhodnutí, které se týkají práce, vzdělání, zakládání rodiny, řešení bydlení apod. Tyto aspekty, resp. životní situace, ovlivňují celou řadu zásadních životních rozhodnutí pečujících osob. V neposlední řadě tedy i samotné rozhodování ve věci péče o osobu závislou na péči spolu s ochotou a schopností pečovat. Potažmo být či nebýt, respektive v jaké intenzitě, ekonomicky aktivní.

Český statistický úřad z oblasti péče zveřejňuje standardizovaná data orientovaná výhradně na osoby závislé na péči – viz Vybrané údaje o sociálních zabezpečení - 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni> (Tabulková část bod 4 – *Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvek na péči*).

Obdobně Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zveřejňuje standardizovaná data v uvedené oblasti, mj. spolu s počtem sociálních pracovníků, kteří pečují o osoby závislé na péči – viz vybraná veřejně dostupná data: *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí* → <https://www.mpsv.cz/web/cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci>.

Veřejně dostupná data MPSV a ČSÚ jsou orientována převážně na příjemce příspěvku na péči, tj. na základní data osob závislých na péči. U osob poskytující péči ovšem zcela absentují detailní data, jako je jejich genderová struktura, region, stupeň závislosti osoby/osob, o kterou/které pečují, zda jsou či nejsou tyto pečující osoby současně samy v nějakém z nižších stupňů závislosti na péči, zda pobírají či nepobírají invalidní, starobní či předčasný starobní důchod. Stejně tak nejsou běžně dostupné informace, jaké je zapojení pečujících osob na trhu práce (zaměstnanec, OSVČ, kombinace), zda jsou či nejsou evidovaní jako uchazeči o zaměstnání atp. Takový potenciál v sobě ovšem „skrývá“ nově vznikající **Informační základna MPSV (IZ)**, která obsahuje poměrně unikátní data, která jsou v budoucnu velmi dobře využitelná nejenom v rámci rozhodovací činnosti resortu MPSV ČR.

Cílem této mikrostudie (II) není pokrýt veškerý fenomén péče na straně pečujících osob, ale vytvořit základ k rozvoji nově vznikající Informační základny MPSV. Z tohoto důvodu předkládaný text cílí na aktuálně dostupná data vycházející v IZ, kdy hlavním cílem je data z IZ otestovat. Předkládaná mikrostudie (II) je tak rozdělena na dvě

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

oblasti základních atributů pečujících osob. Konkrétně na míru zaměstnanosti pečujících osob (oblast A), která v zásadě vypovídá o tom, jak velká část pečujících osob vykonává současně s péčí také nějakou formu ekonomické aktivity (tj. zaměstnání, podnikání, případně jejich kombinaci). Dále se zabýváme také intenzitou zaměstnanosti pečujících osob (oblast B), kdy se snažíme kvantifikovat, pro jakou část pracujících pečujících osob je výkon ekonomické aktivity spíše okrajovým a příležitostným fenoménem (například pracují jen část roku), a pro jak velkou skupinu pečujících osob je typická vysoká intenzita zaměstnanosti (tj. například výkon pracovní aktivity převážnou část roku, ve kterém péče o závislou osobu probíhala).

Datovým zdrojem dat předkládaných v této studii je vygenerovaný datový set z *Informační základny MPSV k 17. 10. 2024 selektovaný za období 2008-2022*. Viz níže uvedené *Schéma osnovy mikrostudie II*. **Za pomoci vygenerovaných unikátních dat (vymezené atributy) z IZ v této mikrostudii (II) datově potvrzujeme či vyvracíme formulované hypotézy cílené na segment pečujících osob** (viz dále).

Nedílnou součástí (příloha) této mikrostudie (II) je soubor v MS Excel s názvem **2024-11-29-Data MS II - péče-FINAL.xlsx**, který obsahuje vygenerovaná data z IZ k 17. 10. 2024 doplněná o analytické operace s těmito daty.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

1. Metodické ukotvení

Požadovaný datový zdroj z IZ vychází z výše uvedeného schématu *Schéma osnovy mikrostudie II – ekonomická aktivita pečujících osob* (vlastní zpracování). V této fázi mikrostudie (II) se klade důraz na agregaci datových výstupů. Detailnější výstupy z IZ se mohou odrazit do dalších výstupů projektu dle požadované potřeby.

Metodické upřesnění: s ohledem na výše zmíněnou agregaci výstupních dat z IZ je třeba reflektovat omezení datových vstupů pro potřeby této mikrostudie (II), a to zejména v tomto kontextu:

- **nezabýváme se stupněm závislosti osoby, ani počtem závislých osob, o které pečující osoba pečuje** (těch může být teoreticky více, a k jedné pečující osobě se může vztahovat více tzv. vazeb péče). Předmětem našeho zájmu jsou tedy tzv. unikátní pečující fyzické osoby (viz pojmový aparát níže),
- kvalita dílčích dat uvnitř IZ může být částečně ovlivněna časovými okamžiky, kdy v minulosti došlo k **přechodu na jiný systém administrace příspěvku na péči**, a mohla tak proběhnout neúplná konverze některých dat,
- **není přihlíženo ke vzdělání pečující osoby a ani k regionu, ve kterém je péče o závislou osobu realizována,**
- **u pečujících osob jsou zahrnuty pouze příjmy podléhající odvodům na sociální, resp. důchodové, pojištění;** nejsou zde tak zahrnuty případné příjmy ze zahraničí, stejně tak pasivní příjmy (příjmy z pronájmu, rentiérství apod.),
- **v případě pečující osoby v roli OSVČ není analyzováno, zda jde o vedlejší či hlavní činnost.** Datově je zde zachycena situace souběhu OSVČ spolu se zaměstnáním, kdy v případě tohoto souběhu může jít o vedlejší činnost v případě dodržení příslušného limitu pro daný kalendářní rok.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

1.1. Pojmový aparát

Pečující osoby jsou pro účely této mikrostudie a na základě toho, jak jsou data v IZ konstruována, vymezeny tak, že **měly statut pečující osoby na konci sledovaného a předchozího roku. Je zde tedy implicitní předpoklad dlouhodobější souvislé péče pečujících osob po celý kalendářní rok. Tento stav je vázán na dobu péče, která je podle zákona o důchodovém pojištění hodnocena jako náhradní doba pojištění, tj. péče o osobu ve druhém, třetím nebo čtvrtém stupni závislosti (v případě péče o osobu mladší 10 let je pro pečující osobu náhradní dobou i doba péče v prvním stupni závislosti).** Předmětem analýzy jsou **fyzické pečující osoby bez ohledu na počet závislých osob, o které pečují. V případě, že osoba pečuje o více závislých osob, je tato pečující osoba započítána pouze jednou.**

Celkovým počtem pečujících osob se rozumí pečující osoby jak **s ekonomickou aktivitou** (tj. zaměstnání, výkon OSVČ, kombinace zaměstnání a OSVČ), **tak i bez ekonomické aktivity v daném roce**, a to za výše uvedené podmínky, že **tyto osoby pečovaly alespoň o jednu osobu závislou na péči na konci sledovaného a zároveň i ke konci předchozího roku.** Toto číslo je tedy menší než skutečný (faktický) počet pečujících osob, neboť nejsou zahrnuty ty pečující fyzické osoby, které pečovaly pouze po část kalendářního roku.

Věkem pečující osoby se rozumí věk, kterého pečující fyzická osoba dosáhla **v daném kalendářním roce, který je testován.**

Ekonomická aktivita pečujících osob dle námi použité metodiky nemusí trvat po celý kalendářní rok, přičemž **intenzitou zaměstnanosti pečující osoby** se rozumí:

- 0 kalendářních dnů = ekonomicky **neaktivní** pečující osoba,
- 1 den až 90 kalendářních dnů včetně ekonomické aktivity pečující osoby (**nízká intenzita – NI**),
- 91 až 180 kal. dnů včetně ekonomické aktivity pečující osoby (**střední intenzita – SI**),
- 181 až 270 kal. dnů včetně ekonomické aktivity pečující osoby (**vysoká intenzita – VI**),

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

- více než 270 kalendářních dnů ekonomické aktivity pečující osoby (**velmi vysoká intenzita – VVI**).

Výdělkem z ekonomické aktivity se rozumí hrubý výdělek podléhající zákonným odvodům na sociální, resp. důchodové pojištění.

V textu, stručně řečeno, pracujeme s **Ø denním vyměřovacím základem** (= příjem podléhající sociálnímu, resp. důchodovému, pojištění – dále jen Ø DVZ), **přičemž Ø DVZ** je průměr **z vyměřovacích základů** připadajících na jeden kalendářní den pojištěné doby s výdělkem **všech důchodově pojištěných osob, které v daném roce takový výdělek měly. Každé osobě je vypočten** vyměřovací základ (VZ) připadající na jeden kalendářní den s výdělkem a z těchto výdělků (nenulových) je vypočten průměr.

Současně pracujeme s tzv. **individuální relativní výší výdělku pečující osoby** (IRVVPO), která je současně osobou ekonomicky aktivní, kdy se jedná **o podíl** individuálního průměru DVZ pečující osoby k průměru DVZ všech ekonomicky aktivních osob (tj. pečujících i nepečujících osob).

Použité intervaly individuální relativní výše výdělku pečující osoby:

- 0 až 50 % včetně IRVVPO; (0; 50> (**nízký výdělek – NV**),
- nad 50 % až 100 % včetně IRVVPO; (50; 100> (**střední výdělek – SV**),
- nad 100 % až 150 % IRVVPO; (100; 150> (**vysoký výdělek – VV**),
- více než 150 % IRVVPO (**velmi vysoký výdělek – VVV**).

2. Míra zaměstnanosti pečujících osob (oblast A)

Péče o závislou osobu často do značné míry limituje konkrétní pečující osobu v její ekonomické aktivitě. Část pečujících osob ovšem i přesto zůstává ekonomicky aktivní. Tato část mikrostudie se zaměřuje právě na podíl ekonomicky aktivních pečujících osob v ČR, potažmo i na jeho vývoj v čase. V souladu s výše uvedenou metodikou se **za pečující osobu považuje fyzická osoba, která po celý sledovaný kalendářní rok zajišťovala péči alespoň o jednu závislou osobu, která je příjemcem příspěvku na péči dle z. č. 108/2006 Sb., zákon a sociálních službách.** Podmínka celoroční péče je **relevantní zejména s ohledem na faktor příjmů z ekonomické aktivity, které podléhají odvodům na sociální pojištění, resp. důchodové pojištění.** Zohledňování krátkodobé péče by činilo některá srovnání nepřesnými, obtížně metodicky uchopitelnými, a i poněkud diskutabilními, což uvedená podmínka eliminuje.

Stejně tak výše uvedená metodika definuje, že za ekonomicky aktivní se považuje pečující osoba, která v průběhu testovaného roku alespoň jeden den vykonávala pojištěnou, resp. důchodově pojištěnou, ekonomickou aktivitu, ze které pobírala libovolně vysoký příjem.

V kontextu výše uvedeného je **ukazatel míry zaměstnanosti pečujících osob** (dále též MZ PO) **koncipován takto:**

$$\text{míra zaměstnanosti pečujících osob} = \frac{\text{ekonomicky aktivní PO}}{\text{pečující osoby celkem}} \times 100 (\%)$$

Uvedený ukazatel vyjadřuje, jak velké procento pečujících osob vykazovalo v jednotlivých kalendářních letech, která jsou testována, ekonomickou aktivitu podléhající dle platné legislativy odvodu důchodového, potažmo sociálního pojištění. Pokud tak měla některá pečující osoba ve sledovaném období **příjem, na který se povinnost těchto odvodů nevztahuje, není v kontextu zvolené metodiky považována ze ekonomicky aktivní osobu.** V rámci aktuální legislativy se jedná například o DPP (dohoda o provedení práce) s výdělkem do 10 000 Kč měsíčně, nebo o DPČ (dohoda o pracovní činnosti), kde příjem nepřevyšuje 4 000 Kč měsíčně.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

2.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza

V případě **míry zaměstnanosti (MZ)** vymežeme níže uvedený výzkumný předpoklad, který je následně konfrontován s výstupem z Informační základny (IZ):

Atribut	Výzkumné otázky	Hlavní hypotézy
<p>Pečující osoba byla/nebyla ve sledovaném okamžiku v průběhu péče ekonomicky aktivní v důchodově pojištěném pracovním poměru (včetně DPP a DPČ) nebo jako OSVČ.</p>	<p><i>Jak velká část pečujících osob byla ekonomicky aktivní v důchodově pojištěném pracovním poměru, a to též dle pohlaví, věku a typu vykonávané ekonomické aktivity?</i></p> <p><i>Jak se uvedená charakteristika (MZ) vyvíjí v čase, resp. jaký je její trend?</i></p>	<p><u>H1: Většina (50 %+)</u> pečujících osob vykazuje "pojištěnou" ekonomickou aktivitu.</p> <p>Zdůvodnění: Významná část pečujících je v produktivním věku, navíc si může přivydělávat i řada pečujících v postproduktivním věku.</p> <p><u>H2: MZ pečujících mužů je vyšší, než MZ pečujících žen</u></p> <p>Zdůvodnění: Obecně (makroekonomická data) je EA mužů v ekonomice vyšší, než EA žen. Lze tedy předpokládat, že totéž bude platit v segmentu pečujících osob.</p> <p><u>H3: MZ pečujících osob je nejvyšší u osob ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+)</u></p> <p>Zdůvodnění: Osoby v postproduktivním věku jsou zpravidla příjmově zabezpečeny starobním důchodem, tudíž nemají takovou potřebu pracovat (i s ohledem např. na jejich zdravotní stav), zatímco tato potřeba/nutnost je obvykle nejvyšší ve středním produktivním věku, kdy jsou finanční závazky zpravidla nejvyšší s ohledem na např. studující děti, splácení hypotéky apod.). <i>Poznámka:</i> může být v budoucích datech zajímavá demografická relace (děti v pozdějším věku...).</p>

Při formulaci výzkumných otázek a hypotéz jsme se snažili brát v potaz mj. fakt, že existují různé skupiny pečujících osob, pro které nemusí být „pojištěná“ ekonomická aktivita úplně zásadní. Například z toho důvodu, že jsou státními pojištěnci (starobní důchodci, osoby na rodičovské dovolené atp.), jejichž hlavní příjmy plynou z pojistných (např. starobní důchod) nebo nepojistných dávek (např. rodičovský příspěvek) a faktor péče je v případě výdělku z nějaké drobnější ekonomické aktivity nelimituje tolik, jako osoby, které mají ekonomickou aktivitu jako svůj hlavní či podstatný zdroj příjmů.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

2.2. Míra zaměstnanosti pečujících žen a mužů

Genderové rozdíly v zaměstnanosti pečujících osob, stejně jako jejich vývoj v čase, ukazuje následující tabulka:

Tabulka 1 Míra zaměstnanosti pečujících osob v ČR dle pohlaví

Rok	Ženy					Muži					Celkem M + Ž
	do 35 let	35-50 let	50-65 let	nad 65 let	celkem	do 35 let	35-50 let	50-65 let	nad 65 let	celkem	
2008	37,0 %	53,2 %	32,4 %	0,4 %	33,7 %	68,9 %	73,5 %	51,6 %	1,1 %	47,8 %	37,8 %
2009	42,1 %	57,0 %	33,9 %	0,4 %	35,7 %	69,6 %	75,1 %	53,4 %	0,9 %	48,7 %	39,6 %
2010	42,9 %	57,7 %	36,4 %	0,7 %	37,1 %	67,8 %	74,3 %	53,9 %	1,4 %	48,3 %	40,4 %
2011	44,6 %	58,2 %	39,0 %	3,4 %	38,9 %	66,9 %	74,3 %	54,6 %	4,3 %	48,7 %	41,8 %
2012	43,6 %	56,1 %	38,0 %	3,4 %	38,1 %	67,0 %	72,2 %	53,8 %	4,6 %	48,0 %	41,0 %
2013	39,9 %	54,8 %	37,8 %	3,0 %	36,6 %	64,2 %	70,8 %	52,9 %	4,2 %	46,1 %	39,4 %
2014	41,2 %	55,9 %	39,8 %	3,7 %	37,7 %	62,9 %	71,7 %	54,3 %	4,9 %	46,5 %	40,3 %
2015	44,5 %	57,8 %	43,1 %	4,1 %	39,7 %	65,7 %	72,9 %	56,9 %	5,9 %	48,0 %	42,1 %
2016	46,5 %	59,6 %	45,0 %	4,3 %	40,7 %	67,4 %	73,6 %	58,3 %	6,2 %	48,5 %	43,0 %
2017	47,7 %	61,3 %	47,4 %	4,6 %	42,0 %	69,1 %	73,5 %	59,4 %	6,6 %	48,7 %	44,0 %
2018	48,9 %	62,7 %	49,8 %	5,2 %	43,3 %	68,9 %	73,2 %	60,6 %	6,8 %	48,8 %	44,9 %
2019	48,8 %	63,4 %	51,6 %	5,3 %	43,9 %	69,2 %	72,9 %	61,5 %	7,0 %	48,8 %	45,4 %
2020	47,0 %	62,8 %	52,8 %	5,4 %	43,9 %	67,3 %	72,8 %	61,4 %	7,3 %	48,4 %	45,2 %
2021	46,5 %	63,3 %	54,4 %	5,6 %	44,7 %	67,5 %	73,4 %	62,0 %	7,4 %	48,8 %	45,9 %
2022	45,1 %	63,4 %	55,5 %	5,4 %	45,0 %	66,6 %	72,9 %	62,3 %	7,2 %	48,9 %	46,2 %
Průměr	44,4 %	59,1 %	43,8 %	3,7 %	40,1 %	67,3 %	73,2 %	57,1 %	5,1 %	48,2 %	42,5 %

Poznámka:

v grafice tabulky 1 je použita funkce podmíněného formátování, kdy jsou konkrétní hodnoty podbarveny podle své pozice na datové škále. Červené spektrum v tomto případě znamená hodnoty nejnižší, a tmavě zelené podbarvení hodnoty nejvyšší.

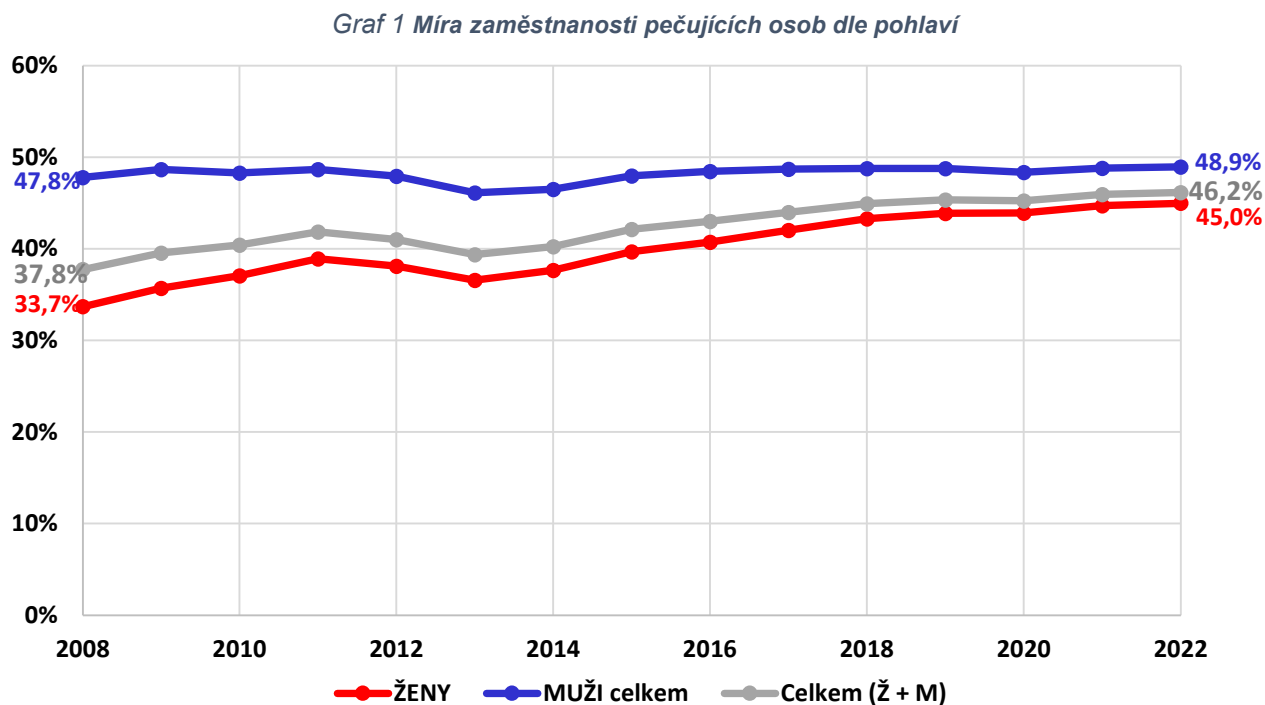
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Z tabulky 1 je zřejmé, že míra zaměstnanosti pečujících osob (dále též „MZ PO“) se relativně výrazně liší ve skupině mužů a ve skupině žen. Ve skupině mužů je MZ PO dlouhodobě vyšší, což platí jak za celkovou množinu žen a mužů, tak za jednotlivé věkové kategorie pečujících osob.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Konkrétní rozdíly v MZ PO obou pohlaví a jejich vývoj v období 2008 až 2022 ukazuje následující graf:

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Míra zaměstnanosti (MZ) je v segmentu mužů obecně vyšší, než MZ v segmentu žen. V dlouhodobém trendu ovšem MZ mužů spíše stagnuje, zatímco MZ žen poměrně výrazně roste. Zatímco v roce 2008 byla MZ mužů oproti ženám o 14,1 procentního bodu (p. b.) vyšší, v roce 2022 už byl tento rozdíl pouze 3,9 p. b. ve prospěch mužů. Analýza důvodů této asymetrie je nad rámec možností tohoto textu, nicméně jako jeden z možných faktorů lze zvažovat dlouhodobě se rozšiřující škálu možností sladování rodinného a pracovního života. Tento aspekt zejména ve skupině žen umožňuje navyšovat obecné příležitosti k ekonomické aktivitě, a to nejenom v segmentu pečujících osob. V posledních letech tedy došlo k výraznému přiblížení úrovně MZ pečujících osob, zejména díky výraznému nárůstu MZ pečujících žen, což lze považovat za obecně žádoucí a pozitivní trend.

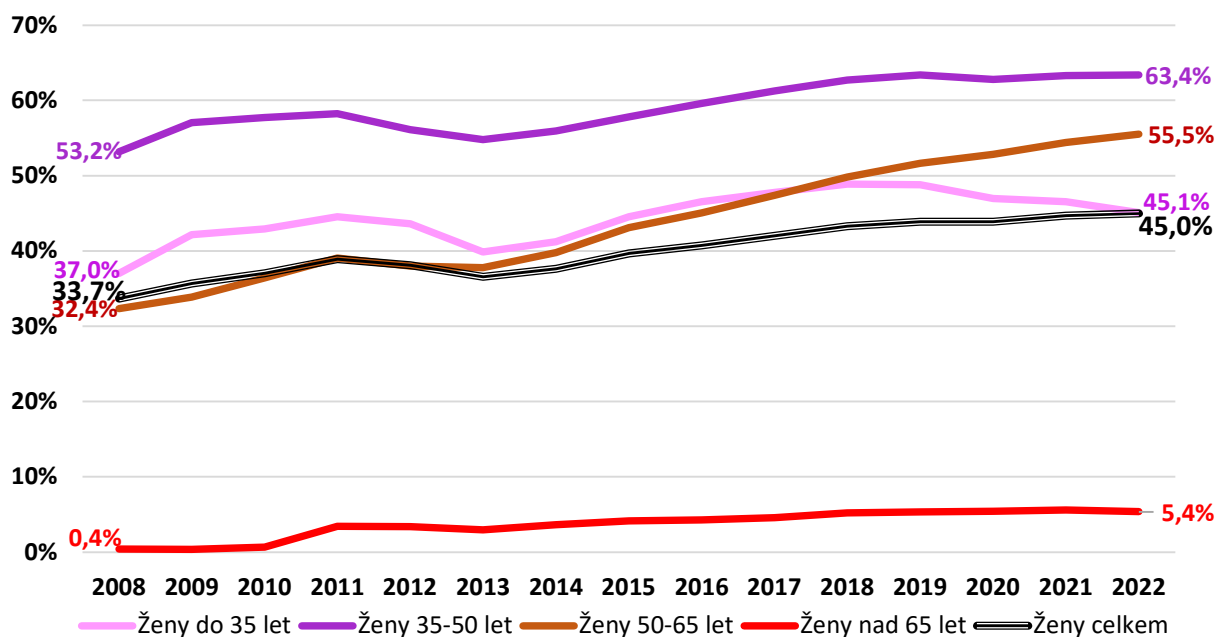

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

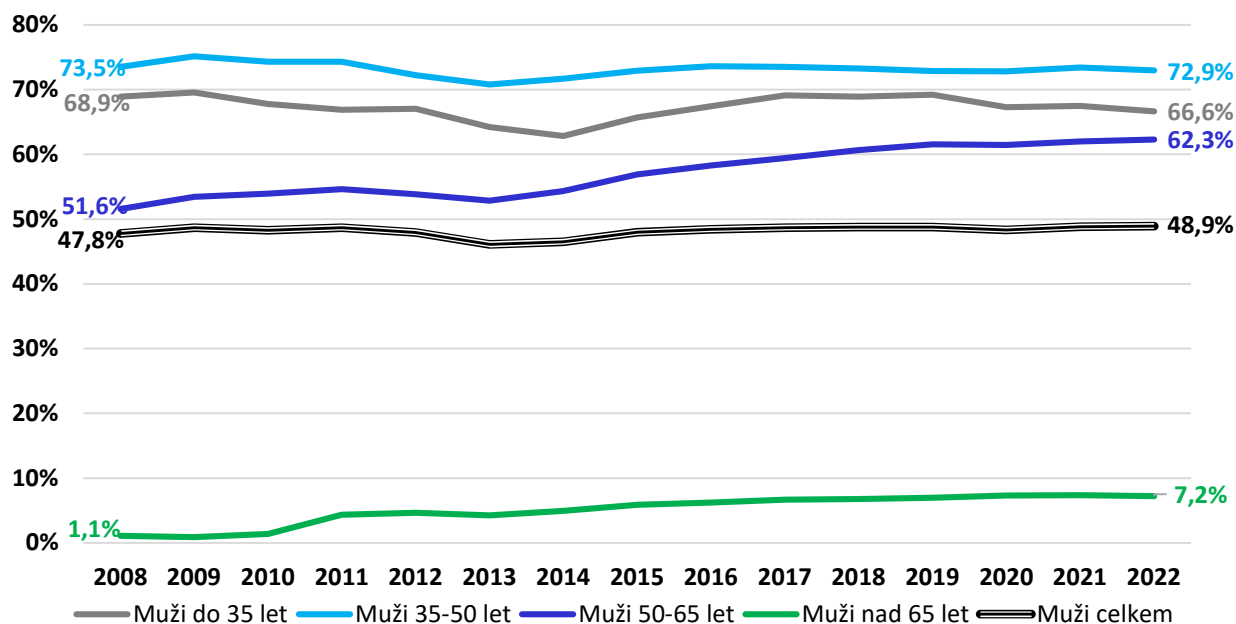
2.3. Míra zaměstnanosti pečujících žen a mužů v závislosti na věku

Prostřednictvím výstupů z Informační základny lze detailněji analyzovat též rozdíly v MZ obou pohlaví dle věku. Existující rozdíly jsou patrné z grafu 2 a 3.

Graf 2 Míra zaměstnanosti pečujících žen v závislosti na věku

Graf 3 Míra zaměstnanosti pečujících mužů v závislosti na věku

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

U obou pohlaví pečujících osob je MZ evidentně, a očekávatelně, závislá také na věku pečující osoby. Nejnižší, a tedy v souladu s formulovanou hypotézou, je MZ u mužů a žen v postproduktivním věku, tj. ve skupině 65+. Nicméně u obou pohlaví i v této nejstarší věkové skupině MZ poměrně dynamicky narůstá v čase. U žen z 0,4 % v roce 2008 na 5,4 % v roce 2022, a v případě mužů v témže období z 1,1 % na 7,2 %.

Naopak nejvyšší MZ je dlouhodobě pozorovatelná ve věkové skupině 35-50 let, a to opět jak v případě pečujících mužů, tak v případě pečujících žen. Zatímco u žen v této věkové skupině také MZ v dlouhodobém trendu roste, tak u mužů v témže věkovém segmentu lze hovořit spíše o stagnaci jejich MZ.

Suverénně nejdynamičtější trend nárůstu MZ se v analyzovaném období týkal pečujících žen ve věkové kategorii staršího produktivního věku (50-65 let), kde došlo k nárůstu jejich MZ z 32,4 % (rok 2008) na 55,5 % (rok 2022).

Z hlediska míry zaměstnanosti (MZ) pečujících osob v závislosti na jejich věku je **mezi roky 2010 a 2011 pozorován meziroční nárůst** jak u mužů, tak u žen ve věku 65+. Konkrétně **u žen ve věku 65+ došlo k nárůstu z 0,7 % na 3,4 %, zatímco u mužů ve stejné věkové kategorii se jednalo o nárůst z 1,4 % na 4,3 %**. Otázkou zůstává, zda tento nárůst přímo souvisí s novelou zákona o důchodovém pojištění č. 306/2008 Sb., která nabyla účinnosti 1. ledna 2010, nebo s jinou legislativní změnou. **Pro detailní pochopení příčin tohoto meziročního nárůstu by byla nezbytná hlubší analýza legislativního rámce spolu s datovou analýzou v rámci Informační základny.**

2.4. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry

Z výše uvedeného vyplývá, že:

- MZ pečujících osob se dlouhodobě (2008–2022) pohybuje lehce pod úrovní 50 %,
- MZ pečujících **mužů** je dlouhodobě vyšší než MZ pečujících žen. Nicméně diference mezi MZ obou pohlaví se dlouhodobě snižuje, zejména díky dynamickému nárůstu MZ žen ve sledovaném období (viz graf 1),
- MZ je **u obou pohlaví** dlouhodobě **nejvyšší** v kategorii středního produktivního věku (35–50 let), zatímco **nejnižší MZ** je v kategorii postproduktivního věku (65+).

V kontextu definovaných výzkumných předpokladů tedy platí:

H1: Většina (50 %+) pečujících osob vykazuje "pojištěnou" ekonomickou aktivitu.

Zhodnocení: **H1 se nepotvrdila**

H2: MZ pečujících mužů je vyšší, než MZ pečujících žen.

Zhodnocení: **H2 se potvrdila**

H3: MZ pečujících osob je nejvyšší ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší v postproduktivním věku (65+).

Zhodnocení: **H3 se potvrdila**

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

3. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob (oblast B)

3.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza

Vymezení a zdůvodnění dílčího výzkumného předpokladu, resp. pracovní hypotézy, které jsou následně konfrontovány s výstupem z Informační základny.

Atribut	Výzkumné otázky	Hlavní hypotézy
<p>Intenzita zaměstnanosti pečující osoby, která alespoň 1 den v testovaném kalendářním roce vykonávala libovolnou důchodově pojištěnou ekonomickou aktivitu (zaměstnání, OSVČ, kombinace).</p>	<p><i>Jak intenzivně se „pracující“ pečující osoby věnovaly ekonomické aktivitě v důchodově pojištěném pracovním poměru, a to též dle pohlaví, věku a typu vykonávané ekonomické aktivity?</i></p> <p><i>Jak se uvedená charakteristika (intenzita zaměstnanosti) vyvíjí v čase (trend)?</i></p>	<p><u>H4: Nejvíce zastoupena je ekonomická aktivita nad 270 dnů v roce (VVI).</u></p> <p>Zdůvodnění: Významná část pečujících je v produktivním věku, kdy je ekonomická aktivita velmi důležitým, a mnohdy i jediným, zdrojem příjmu.</p> <p><u>H5: Intenzita zaměstnanosti pečujících mužů je vyšší než u žen</u></p> <p>Zdůvodnění: Dle makroekonomických dat je ekonomická aktivita mužů v ekonomice vyšší než EA žen. Lze tak předpokládat, že totéž bude platit také v segmentu pečujících osob.</p> <p><u>H6: Intenzita zaměstnanosti pečujících osob je nejvyšší u osob ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+)</u></p> <p>Zdůvodnění: Lidé v postproduktivním věku vesměs mají svou příjmovou alternativu (starobní důchod), zatímco ve středním produktivním věku, je potřeba příjmu z EA zpravidla nejvyšší.</p> <p><u>H7: Intenzita zaměstnanosti pečujících je nejvyšší v kategorii zaměstnanců</u></p> <p>Zdůvodnění: Zaměstnanci mají obecně nejnižší míru svobody volby, což je nutí udržovat vysokou intenzitu ekonomické aktivity, aby si zajistili stabilitu svého zaměstnání. Tato potřeba udržet si pracovní pozici vede k vyšší angažovanosti a intenzivnějšímu zapojení do pracovních činností. Lze tak předpokládat vysokou intenzitu zaměstnanosti.</p>

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

V analyzovaném kontextu (viz kapitola 1) se jeví podstatné nejenom to, jak velké procento pečujících osob vykazuje ekonomickou aktivitu, ale také skutečnost, **jak intenzivní tato jejich ekonomická aktivita je**. Z tohoto důvodu vymezujeme u ekonomicky aktivních pečujících osob celkem 4 skupiny (podrobněji viz metodika této mikrostudie):

- do 90 dnů EA v daném kalendářním roce → **nízká intenzita** (dále též *NI*),
- 90–180 dnů EA v daném kalendářním roce → **střední intenzita** (*SI*),
- 180–270 dnů EA v daném kalendářním roce → **vysoká intenzita** (*VI*),
- nad 270 dnů EA v daném kal. roce → **velmi vysoká intenzita** (*VVI*).

3.2. Intenzita zaměstnanosti pečujících žen a mužů – data

Výše uvedené výzkumné předpoklady jsou konfrontovány s daty Informační základny. Následující tabulka shrnuje relevantní data z období 2008 až 2022 v rozdělení dle pohlaví.

Tabulka 2 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR (celkově a dle pohlaví)

Rozsah EA (dny)	Celkem za obě pohlaví														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	3,9 %	5,2 %	4,3 %	4,9 %	4,5 %	3,8 %	3,9 %	5,4 %	5,0 %	5,4 %	5,1 %	5,1 %	5,4 %	5,3 %	5,0 %
90–180	4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,9 %	4,5 %	4,2 %	4,3 %	4,7 %	5,1 %	4,8 %	4,7 %	4,8 %	5,4 %	5,0 %	4,7 %
180–270	6,8 %	6,6 %	6,8 %	7,3 %	6,4 %	6,1 %	6,4 %	7,2 %	7,2 %	7,0 %	7,1 %	7,3 %	9,2 %	8,0 %	7,3 %
nad 270	84,9 %	83,6 %	84,4 %	82,9 %	84,6 %	85,9 %	85,3 %	82,6 %	82,7 %	82,8 %	83,1 %	82,8 %	80,0 %	81,8 %	83,0 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	MUŽI														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	2,9 %	4,4 %	3,3 %	3,8 %	3,5 %	2,9 %	3,0 %	4,2 %	4,1 %	4,3 %	4,3 %	4,4 %	4,5 %	4,4 %	4,0 %
90–180	3,7 %	4,1 %	3,8 %	4,0 %	3,6 %	3,6 %	3,4 %	3,8 %	4,3 %	3,8 %	3,6 %	3,8 %	4,5 %	3,9 %	3,6 %
180–270	5,9 %	6,2 %	6,6 %	6,8 %	6,1 %	6,1 %	6,2 %	6,8 %	6,7 %	6,6 %	6,4 %	6,4 %	7,3 %	6,9 %	6,4 %
nad 270	87,4 %	85,3 %	86,3 %	85,3 %	86,8 %	87,3 %	87,3 %	85,2 %	84,9 %	85,3 %	85,7 %	85,4 %	83,7 %	84,8 %	86,0 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	ŽENY														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	4,4 %	5,8 %	4,8 %	5,5 %	5,0 %	4,2 %	4,4 %	6,0 %	5,4 %	5,9 %	5,5 %	5,5 %	5,8 %	5,7 %	5,5 %
90–180	4,8 %	4,8 %	4,9 %	5,4 %	5,0 %	4,4 %	4,8 %	5,2 %	5,5 %	5,3 %	5,2 %	5,3 %	5,8 %	5,4 %	5,2 %
180–270	7,4 %	6,8 %	7,0 %	7,6 %	6,6 %	6,2 %	6,6 %	7,4 %	7,5 %	7,2 %	7,4 %	7,7 %	10,1 %	8,5 %	7,7 %
nad 270	83,4 %	82,6 %	83,3 %	81,5 %	83,4 %	85,2 %	84,3 %	81,3 %	81,6 %	81,6 %	81,8 %	81,5 %	78,3 %	80,3 %	81,6 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

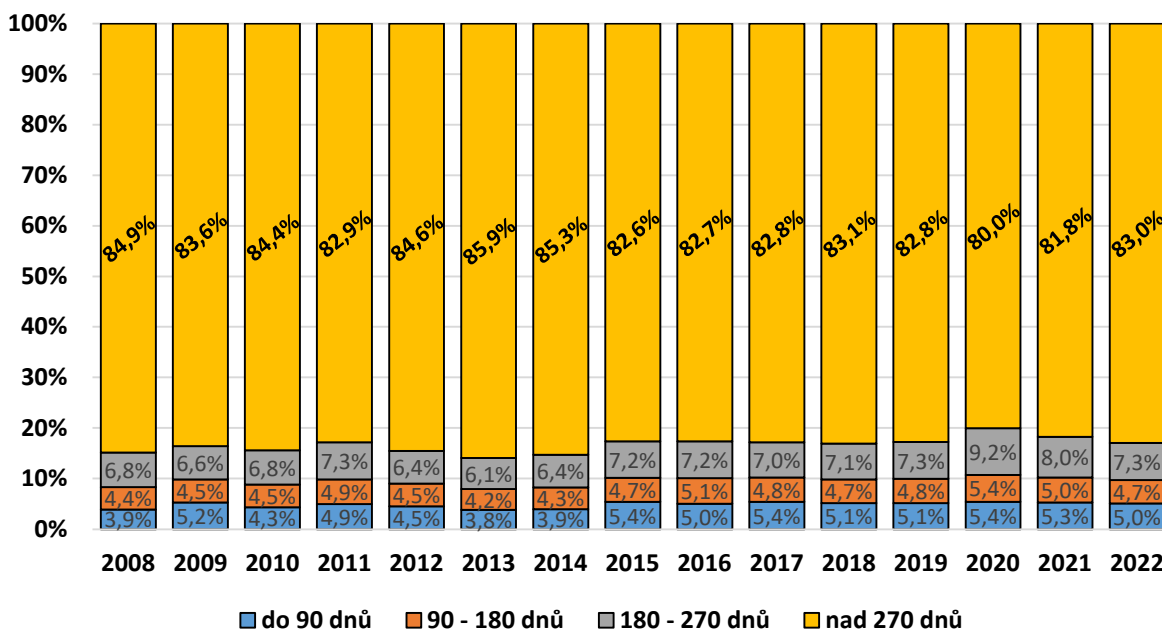
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

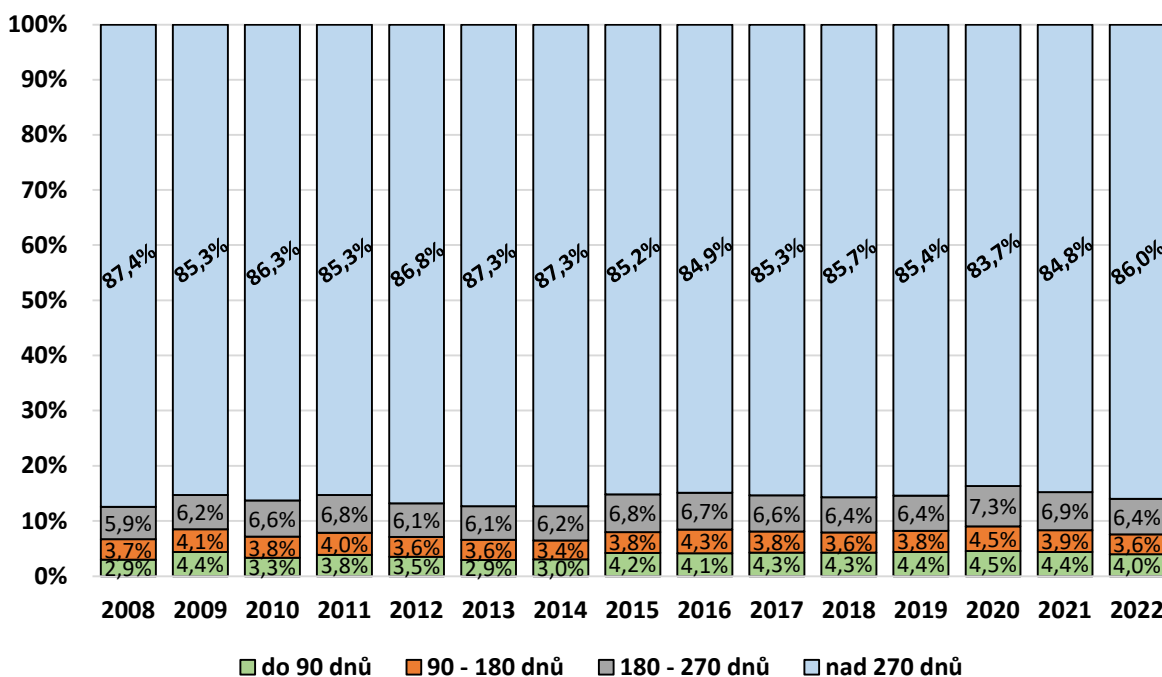
Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Výše uvedená data jsou ve vizuálně přehlednější formě pro rychlejší orientaci zobrazena také na následujících grafech.

Graf 4 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob (obě pohlaví)

Graf 5 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob – MUŽI

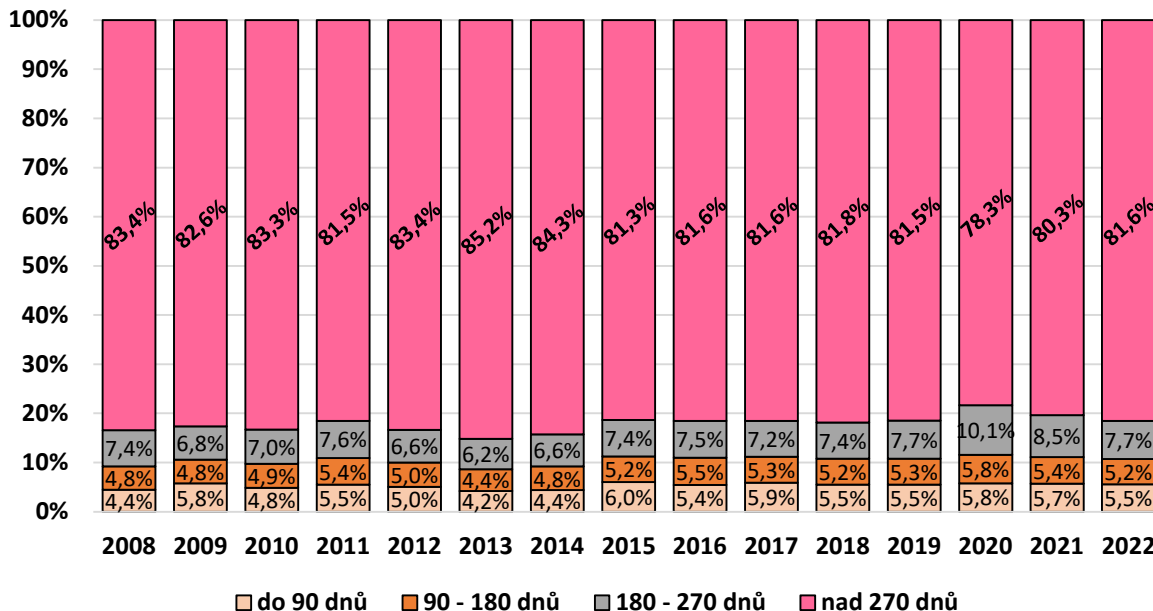

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Graf 6 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob – ŽENY

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Z uvedených dat (tabulka 2 a navazující grafy) je doložitelné, že **výrazně dominantní formou ekonomické aktivity u mužů i žen je velmi vysoká intenzita** (tj. nad 270 dnů v roce). Pouze minoritně jsou zastoupeny ostatní kategorie intenzity zaměstnanosti.

Dále lze datově doložit, že **intenzita zaměstnanosti (IZ) pečujících mužů** je za celé sledované období vyšší, než IZ pečujících žen. To potvrzují i dlouhodobé průměry IZ za obě pohlaví v tabulce 3.

Tabulka 3 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR (průměr 2008–2022)

Rozsah EA (dny)	Průměrná hodnota intenzity zaměstnanosti v období 2008–2022		
	Celkem	muži	ženy
do 90	4,8 %	3,9 %	5,3 %
90–180	4,7 %	3,8 %	5,1 %
180–270	7,1 %	6,5 %	7,4 %
nad 270	83,4 %	85,8 %	82,1 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

3.3. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob dle jejich věku

Relevantní informace přináší rozdělení intenzity zaměstnanosti pečujících osob podle jejich věku, viz tabulka 4.

Tabulka 4 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR dle věku

Rozsah EA (dny)	Pečující do 35 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	6,9 %	8,4 %	7,7 %	7,3 %	7,4 %	5,7 %	6,6 %	8,3 %	8,2 %	8,8 %	8,3 %	8,8 %	9,5 %	10,1 %	9,2 %
90–180	6,4 %	7,2 %	7,3 %	7,6 %	7,9 %	6,5 %	7,3 %	7,4 %	8,1 %	8,5 %	7,6 %	7,8 %	8,6 %	8,5 %	8,1 %
180–270	8,7 %	8,5 %	8,2 %	8,7 %	8,0 %	7,9 %	8,3 %	9,1 %	9,0 %	9,2 %	8,8 %	8,9 %	12,4 %	10,2 %	9,1 %
nad 270	78,0 %	75,9 %	76,7 %	76,4 %	76,7 %	79,8 %	77,7 %	75,2 %	74,7 %	73,6 %	75,2 %	74,6 %	69,6 %	71,1 %	73,7 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	Pečující ve věku 35–50 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	2,7 %	3,4 %	3,1 %	3,4 %	3,4 %	2,6 %	2,9 %	3,7 %	3,6 %	3,8 %	3,7 %	3,7 %	4,2 %	4,0 %	3,9 %
90–180	3,3 %	3,6 %	3,4 %	3,7 %	3,4 %	3,6 %	3,7 %	3,8 %	4,2 %	4,0 %	4,0 %	4,1 %	4,7 %	4,3 %	4,0 %
180–270	6,1 %	5,9 %	5,9 %	5,5 %	5,6 %	5,4 %	5,6 %	5,9 %	6,0 %	6,0 %	6,2 %	6,3 %	9,8 %	7,6 %	6,4 %
nad 270	88,0 %	87,1 %	87,6 %	87,4 %	87,6 %	88,4 %	87,9 %	86,6 %	86,2 %	86,2 %	86,0 %	85,9 %	81,4 %	84,1 %	85,7 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	Pečující ve věku 50–65 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	4,0 %	5,8 %	4,4 %	5,4 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	5,8 %	5,1 %	5,6 %	5,1 %	5,2 %	5,2 %	5,1 %	4,9 %
90–180	4,7 %	4,6 %	4,6 %	5,1 %	4,4 %	4,0 %	4,1 %	4,8 %	5,1 %	4,5 %	4,6 %	4,6 %	5,1 %	4,7 %	4,5 %
180–270	7,0 %	6,6 %	7,1 %	8,2 %	6,6 %	6,2 %	6,7 %	7,7 %	7,8 %	7,3 %	7,2 %	7,6 %	8,1 %	7,9 %	7,7 %
nad 270	84,3 %	83,0 %	83,9 %	81,3 %	84,5 %	85,7 %	85,3 %	81,6 %	82,0 %	82,6 %	83,1 %	82,6 %	81,5 %	82,3 %	83,0 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	Pečující ve věku nad 65 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	5,9 %	6,8 %	8,1 %	9,6 %	11,0 %	10,4 %	11,0 %	12,2 %	11,1 %	11,7 %	13,2 %	11,5 %	11,4 %	11,0 %	11,7 %
90–180	4,9 %	5,0 %	4,4 %	8,4 %	9,6 %	6,5 %	7,7 %	8,0 %	7,6 %	8,7 %	7,8 %	8,4 %	8,7 %	7,5 %	7,2 %
180–270	6,3 %	5,0 %	7,3 %	11,5 %	11,7 %	10,3 %	9,2 %	9,9 %	9,8 %	10,0 %	10,1 %	9,9 %	10,7 %	9,0 %	9,4 %
nad 270	82,9 %	83,2 %	80,2 %	70,5 %	67,7 %	72,9 %	72,1 %	69,9 %	71,5 %	69,6 %	68,9 %	70,2 %	69,3 %	72,5 %	71,6 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

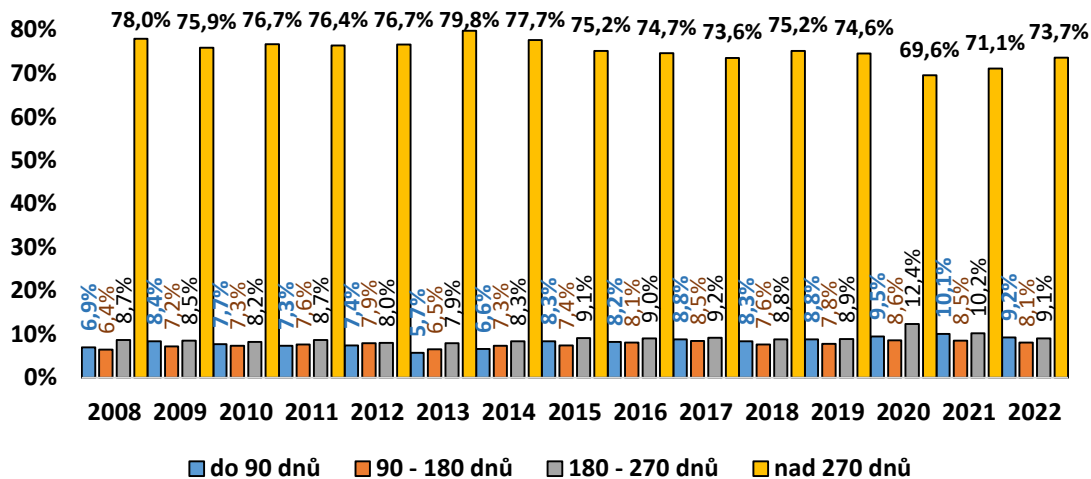
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výše uvedená data o intenzitě zaměstnanosti pečujících osob podle věku jsou ve vizuálně přehlednější formě zobrazena na následujících grafech.

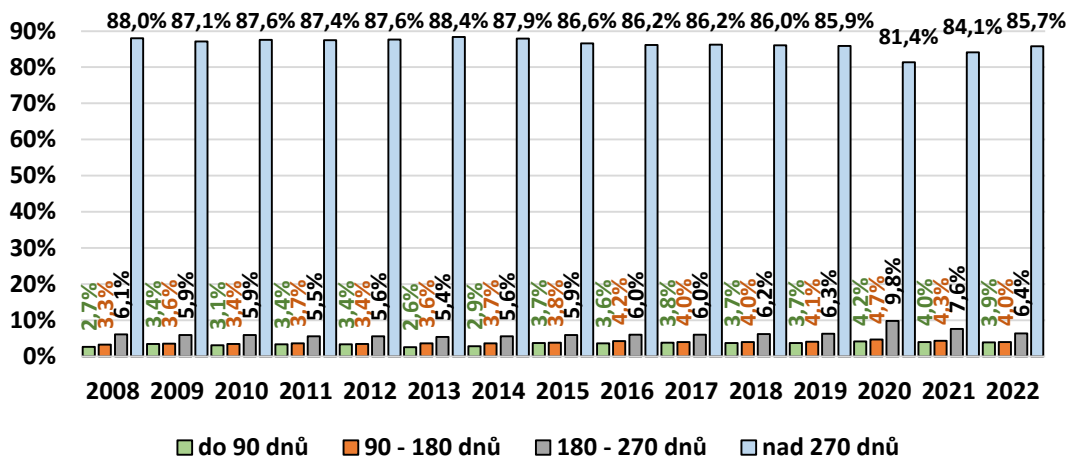

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

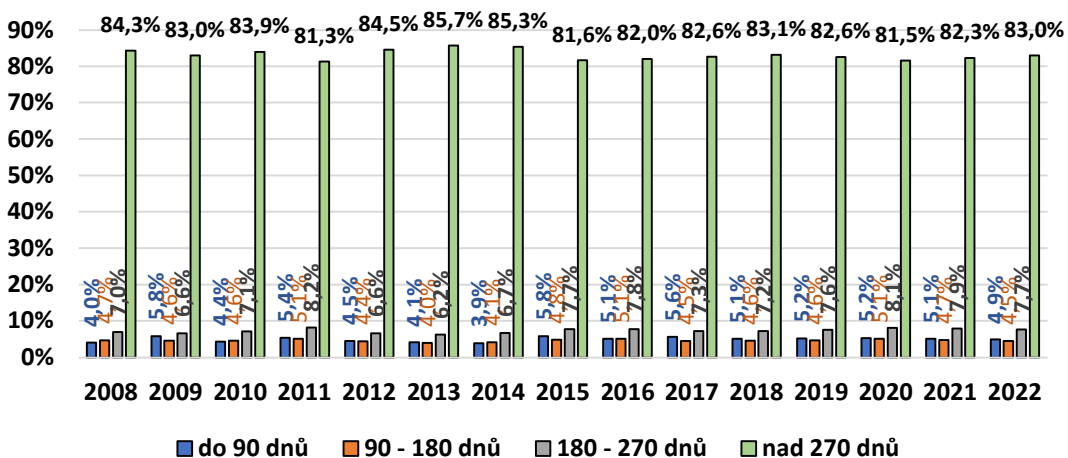
Graf 7 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob do 35 let (obě pohlaví)

Graf 8 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob ve věku 35–50 let (obě pohlaví)

Graf 9 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob ve věku 50-65 let (obě pohlaví)

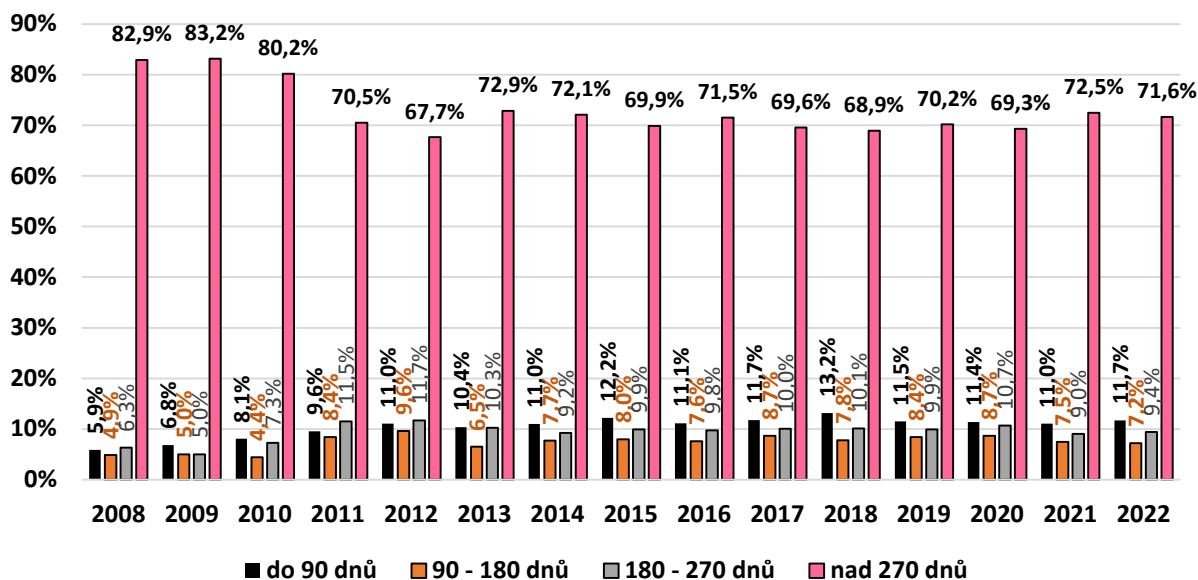

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Graf 10 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob ve věku nad 65 let (obě pohlaví)

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Datové výstupy z informační základny potvrzují **dlouhodobě nejvyšší intenzitu zaměstnanosti (IZ) osob ve středním produktivním věku (35-50 let), těsně za nimi následují** pečující osoby ve starším produktivním věku (50-65 let), a s relativně velkým odstupem následují pečující osoby v mladším produktivním věku (tj. pečující do 35 let) a postproduktivním věku (65+). To potvrzují i dlouhodobé průměry IZ za jednotlivé věkové kategorie v tabulce 5:

Tabulka 5 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR dle věku (průměr 2008–2022)

Rozsah EA (dny)	Průměrná hodnota zastoupení jednotlivých intervalů IZ v období 2008–2022			
	do 35 let	35-50 let	50-65 let	nad 65 let
do 90	8,1 %	3,5 %	4,9 %	10,4 %
90–180	7,7 %	3,8 %	4,6 %	7,3 %
180–270	9,0 %	6,3 %	7,3 %	9,3 %
nad 270	75,3 %	86,4 %	83,1 %	72,9 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

3.4. Intenzita zaměstnanosti pečujících osob dle jejího typu

S ohledem na existující různé formy zaměstnanosti jsou v této subkapitole analyzovány též rozdíly v intenzitě zaměstnanosti pečujících osob ve vazbě na skutečnost, zda je konkrétní pečující osoba ekonomicky aktivní jako zaměstnanec, podnikatel (OSVČ), nebo v kombinaci obou těchto forem ekonomické aktivity. Tyto rozdíly ukazuje následující tabulka.

Tabulka 6 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR dle typu ekonomické aktivity

Rozsah EA (dny)	Pečující osoby v postavení zaměstnanců (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	4,3 %	5,7 %	4,6 %	5,2 %	4,9 %	3,9 %	4,2 %	5,9 %	5,5 %	5,8 %	5,6 %	5,6 %	5,9 %	5,7 %	5,5 %
90–180	4,7 %	4,8 %	4,7 %	5,2 %	4,7 %	4,3 %	4,5 %	5,1 %	5,4 %	5,2 %	5,1 %	5,1 %	5,8 %	5,3 %	5,0 %
180–270	7,3 %	6,9 %	6,9 %	7,5 %	6,7 %	6,3 %	6,6 %	7,5 %	7,6 %	7,4 %	7,5 %	7,7 %	9,9 %	8,6 %	7,7 %
nad 270	83,8 %	82,6 %	83,8 %	82,2 %	83,8 %	85,5 %	84,7 %	81,5 %	81,5 %	81,6 %	81,9 %	81,5 %	78,4 %	80,4 %	81,8 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	Pečující osoby v postavení OSVČ (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	1,2 %	1,8 %	2,2 %	3,0 %	1,9 %	3,2 %	2,3 %	2,3 %	1,7 %	2,3 %	1,9 %	1,8 %	1,9 %	1,9 %	1,8 %
90–180	1,9 %	2,2 %	2,8 %	2,8 %	2,7 %	3,2 %	2,8 %	2,2 %	2,7 %	1,9 %	1,8 %	1,9 %	1,6 %	1,9 %	2,0 %
180–270	3,5 %	4,5 %	5,8 %	6,3 %	4,7 %	4,6 %	5,1 %	4,6 %	4,4 %	4,1 %	3,8 %	3,4 %	3,5 %	3,8 %	3,7 %
nad 270	93,4 %	91,5 %	89,3 %	88,0 %	90,7 %	89,0 %	89,8 %	90,9 %	91,2 %	91,7 %	92,5 %	93,0 %	93,0 %	92,4 %	92,6 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Rozsah EA (dny)	Pečující osoby ekonomicky aktivní v kombinaci zaměstnání + OSVČ (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 90	0,6 %	1,6 %	1,4 %	1,4 %	0,5 %	1,7 %	1,5 %	0,5 %	0,8 %	0,8 %	0,6 %	1,3 %	1,1 %	1,2 %	0,7 %
90–180	2,1 %	2,9 %	2,9 %	2,6 %	3,5 %	4,1 %	3,1 %	2,9 %	2,6 %	2,4 %	2,4 %	3,0 %	2,6 %	2,4 %	3,1 %
180–270	4,6 %	6,3 %	7,3 %	6,7 %	5,2 %	6,5 %	6,2 %	6,1 %	6,5 %	4,9 %	4,5 %	3,4 %	5,6 %	3,8 %	4,6 %
nad 270	92,7 %	89,2 %	88,4 %	89,2 %	90,9 %	87,7 %	89,2 %	90,5 %	90,1 %	91,9 %	92,5 %	92,3 %	90,7 %	92,6 %	91,6 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

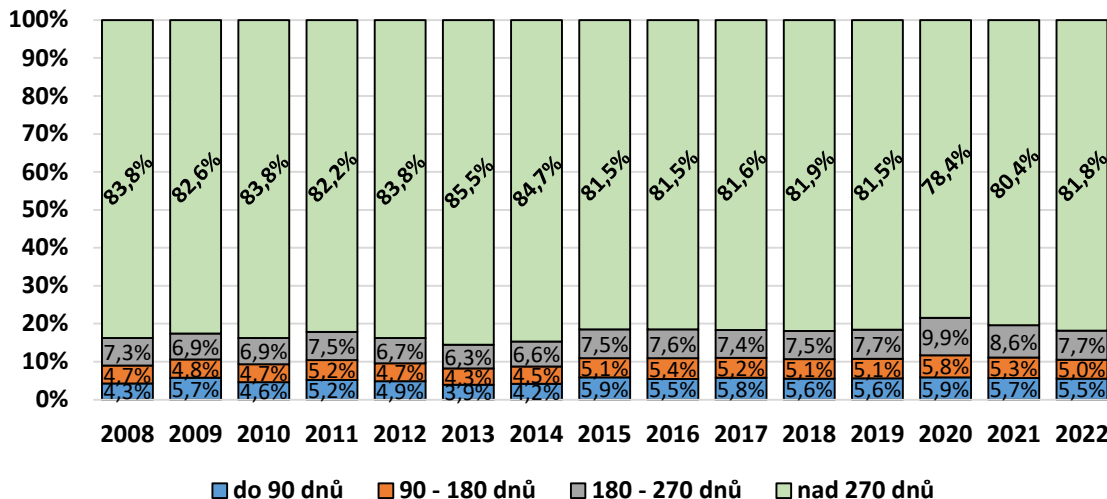
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Pro rychlejší orientaci v uvedených datových strukturách se nabízí prezentovat předmětná data o intenzitě zaměstnanosti pečujících osob podle typu vykonávané ekonomické aktivity také ve formě grafů.

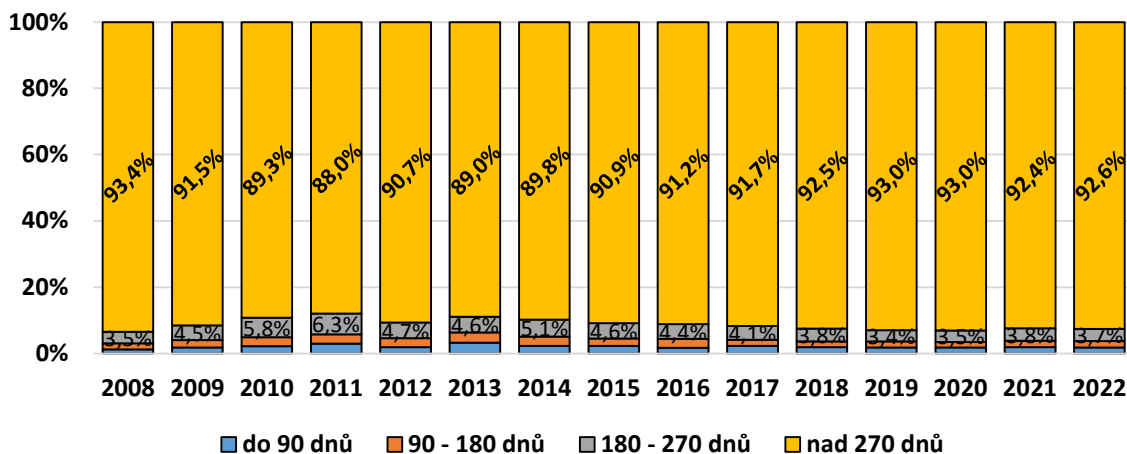

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

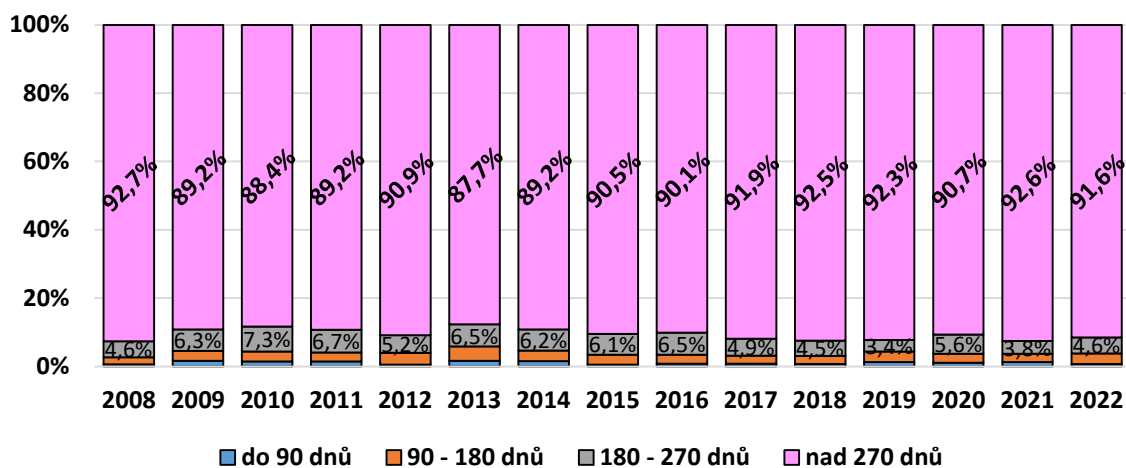
Graf 11 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v postavení zaměstnanců (obě pohlaví)

Graf 12 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v postavení OSVČ (obě pohlaví)

Graf 13 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob vykonávajících OSVČ + zaměstnání (obě pohlaví)

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Intenzita zaměstnanosti (IZ) pečujících osob (měřeno počtem kalendářních dnů EA ve sledovaném roce) je dlouhodobě nejvyšší u osob vykonávajících kombinaci OSVČ a zaměstnání. Těsně za nimi následují osoby vykonávající pouze samostatnou výdělečnou činnost a s relativně velkým odstupem poslední jsou s nejnižší IZ pečující osoby v postavení zaměstnanců. To potvrzují i dlouhodobé průměry IZ za jednotlivé formy ekonomické aktivity v tabulce 7.

Tabulka 7 Intenzita zaměstnanosti pečujících osob v ČR dle typu EA (průměr 2008–2022)

Rozsah EA (dny)	Průměrná hodnota zastoupení jednotlivých intervalů IZ v období 2008–2022		
	zaměstnanci	OSVČ	kombinace
do 90	5,2 %	2,1 %	1,0 %
90–180	5,0 %	2,3 %	2,8 %
180–270	7,5 %	4,4 %	5,5 %
nad 270	82,3 %	91,3 %	90,6 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

3.5. Struktura pečujících dle typu vykonávané ekonomické aktivity

Zabýváme-li se intenzitou zaměstnanosti pečujících osob dle typu jimi vykonávané ekonomické aktivity, pak považujeme za vhodné datově rozšířit též informaci o tom, jak jsou jednotlivé typy EA mezi pečujícími osobami zastoupeny (viz tabulka 8).

Tabulka 8 Struktura typů ekonomické aktivity pečujících osob v ČR

Typ EA	Struktura typů EA ekonomicky aktivních pečujících osob (obě pohlaví)															
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
ZAM	87,8 %	87,6 %	87,7 %	88,1 %	88,4 %	87,9 %	87,3 %	87,8 %	87,9 %	88,1 %	88,5 %	88,9 %	88,6 %	88,5 %	88,7 %	
OSVČ	10,2 %	10,8 %	10,6 %	10,4 %	9,9 %	10,4 %	10,9 %	10,4 %	10,4 %	10,1 %	9,8 %	9,4 %	9,7 %	9,9 %	9,7 %	
KOMBI	1,9 %	1,6 %	1,6 %	1,6 %	1,7 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,7 %	1,8 %	1,8 %	1,6 %	1,7 %	1,6 %	1,6 %	
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

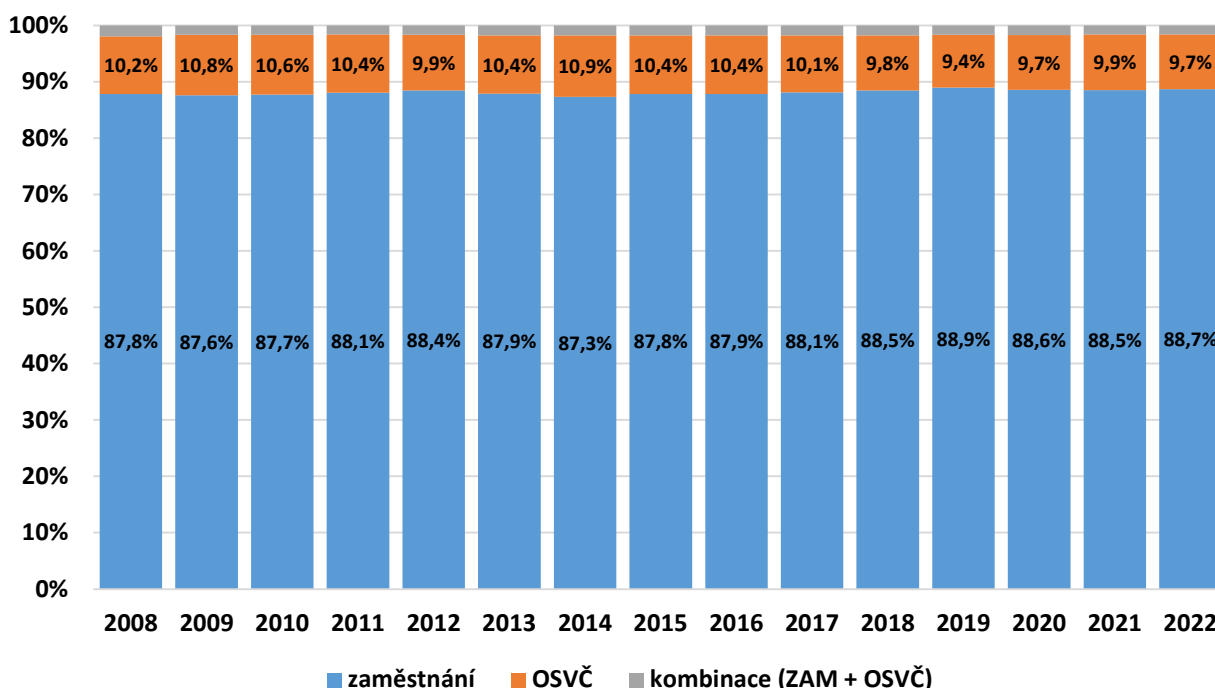
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Lze tedy shrnout, že **dominujícím typem ekonomické aktivity je mezi pečujícími osobami dlouhodobě zaměstnání** (bezmála 90 % podíl), **následované podnikáním** (cca desetina pečujících osob) a **velmi zanedbatelný je podíl pečujících osob vykonávajících současně zaměstnání i podnikání**. Zastoupením posledně jmenované skupiny pečujících osob, tj. kombinace výkonu zaměstnání i podnikání, dlouhodobě nedosahuje ani 2 %. Rozdíly jsou patrné také z následujícího grafu 14.

Graf 14 Struktura typů ekonomické aktivity pečujících osob v ČR

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

3.6. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry

Z výše uvedeného vyplývá, že:

- **intenzita zaměstnanosti (IZ)** je u ekonomicky aktivních pečujících osob **nejvíce koncentrována do pásma velmi vysoké intenzity, tj. nad 270 dnů v kalendářním roce** (dlouhodobý průměr v této kategorii ve sledovaném období činil 83,8 %),

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

- **IZ pečujících mužů je dlouhodobě vyšší než IZ pečujících žen**, přičemž diference mezi oběma pohlavími je víceméně setrvalá a nevykazuje žádný signifikantní trend,
- **IZ pečujících osob je dlouhodobě nejvyšší v kategorii středního produktivního věku (35–50 let), zatímco nejnižší IZ je v kategorii pečujících v postproduktivním věku (65+),**
- **IZ pečujících je dlouhodobě nejvyšší** (měřeno relací počtu dnů výkonu EA ve vztahu k celkovému počtu kalendářních dnů v roce) **v kategorii kombinace OSVČ a zaměstnání, po které následuje kategorie „čistých“ OSVČ. Naproti tomu nejnižší IZ** vykazují pečující osoby **v postavení zaměstnanců** (bez kombinace s výkonem OSVČ).

V kontextu definovaných výzkumných předpokladů tedy platí:

H4: Nejvíce zastoupena je ekonomická aktivita nad 270 dnů v roce (VVI).

Zhodnocení: H4 se potvrdila

H5: Intenzita zaměstnanosti pečujících mužů je vyšší, než u pečujících žen.

Zhodnocení: H5 se potvrdila

H6: Intenzita zaměstnanosti pečujících osob je nejvyšší u osob ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+).

Zhodnocení: H6 se potvrdila

H7: Intenzita zaměstnanosti pečujících je nejvyšší v kategorii zaměstnanců.

Zhodnocení: H7 se nepotvrdila – IZ pečujících je dlouhodobě nejvyšší u kombinace OSVČ a zaměstnání.

4. Výše výdělku ekonomicky aktivních pečujících osob

Relevantním atributem v případě ekonomicky aktivních pečujících osob je nejenom intenzita zaměstnanosti (viz kapitola 3), ale rovněž výše příjmů z této aktivity. Za účelem detailnější analýzy a komparace příjmů pečujících osob z ekonomické aktivity byl pro potřeby této mikrostudie zkonstruován ukazatel **individuální relativní výše výdělku pečující osoby** (dále též IRVVPO), jehož koncepce je objasněna v metodice této mikrostudie.

Zjednodušeně lze shrnout, že **IRVVPO prezentuje „pozici“ konkrétní pečující osoby, případně skupiny pečujících osob (muži, ženy, věkové kategorie apod.) vůči průměrnému výdělku v segmentu všech výdělečně činných osob, které ze svých příjmů odvádějí zákonné důchodové pojištění.**

Pro interpretaci hodnot ukazatele IRVVPO byly zvoleny tyto intervaly:

- 0 až 50 % → **nízký výdělek** (dále též NV),
- 50 % až 100 % → **střední výdělek** (SV),
- 100 % až 150 % → **vysoký výdělek** (VV),
- více než 150 % → **velmi vysoký výdělek** (VVV).

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

4.1. Výzkumný předpoklad – hypotéza

Prostřednictvím výdělků pečujících osob z jejich ekonomické aktivity byl vymezen a zdůvodněn dílčí výzkumný předpoklad, resp. pracovní hypotézy, které byly následně konfrontovány s výstupem z Informační základny. Přehled výzkumných otázek, stejně jako definované hypotézy, uvádíme v následující tabulce.

Atribut	Výzkumné otázky	Hlavní hypotézy
<p>Příjem z ekonomické aktivity pečující osoby, která alespoň 1 den v testovaném kalendářním roce vykonávala nějakou důchodově pojištěnou ekonomickou aktivitu (zaměstnání, OSVČ, kombinace).</p>	<p><i>Jak se liší výše výdělku ekonomicky aktivních pečujících osob v závislosti na dalších jejich charakteristikách, tj. pohlaví, věku či typu vykonávané ekonomické aktivity?</i></p> <p><i>Jak se uvedené rozdíly v rozložení výdělků pečujících osob vyvíjí v čase (trend)?</i></p>	<p><u>H8: Většina pečujících mužů má výdělek v pásmu nad 100 % IRVVPO, tj. nad průměrem výdělku všech důchodově pojištěných osob.</u></p> <p>Zdůvodnění: Dle makroekonomických dat je výdělek mužů vyšší, než jsou dosahované výdělky žen. Očekáváme, že podobný fenomén se projeví i v segmentu pečujících osob.</p> <p><u>H9: Výdělek pečujících mužů je vyšší, než výdělek pečujících žen</u></p> <p>Zdůvodnění: Návaznost na H8 – v tomto případě ovšem nejde o komparaci s průměrem výdělku, ale o relaci výdělku muži versus ženy.</p> <p><u>H10: Nejvyšší je úroveň výdělku u pečujících osob ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+)</u></p> <p>Zdůvodnění: Lidé v postproduktivním věku vesměs mají příjmovou alternativu (starobní důchod), zatímco ve středním produktivním věku, je potřeba příjmu z ekonomické aktivity a tím i její intenzita a potažmo i výdělky, zpravidla nejvyšší.</p> <p><u>H11: Nejvyšší je úroveň výdělku u pečujících osob, které kombinují zaměstnání a OSVČ, a nejnižší u „čistých“ OSVČ</u></p> <p>Zdůvodnění: Kombinace podnikání a zaměstnání znamená „dvojitý příjem“, lze tedy očekávat, že toto se projeví i v datech IRVVPO pečujících osob. Naproti tomu OSVČ zpravidla optimalizují své příjmy, potažmo i daňovou povinnost, což by se mělo projevit i v jejich IRVVPO.</p>

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

4.2. Úroveň výdělků pečujících mužů a žen – data

Relevantní data z Informační základny byla analyzována za účelem zodpovězení výše uvedených výzkumných otázek a vyhodnocení definovaných hypotéz.

Tabulka 9 Rozložení výdělků pečujících osob v ČR v závislosti na jejich pohlaví

IRVVPO	Celkem za obě pohlaví														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	22,7 %	24,9 %	23,8 %	25,8 %	26,7 %	25,4 %	27,7 %	27,5 %	27,2 %	25,8 %	24,9 %	24,1 %	23,6 %	23,5 %	23,8 %
50–100 %	42,1 %	42,6 %	41,3 %	40,9 %	41,7 %	40,8 %	40,8 %	40,7 %	41,5 %	42,2 %	41,5 %	42,5 %	41,8 %	41,5 %	43,5 %
100–150 %	24,2 %	22,4 %	23,9 %	22,7 %	21,9 %	23,2 %	21,4 %	21,6 %	21,6 %	22,3 %	23,5 %	23,1 %	23,4 %	23,2 %	22,4 %
nad 150 %	10,9 %	10,0 %	11,0 %	10,6 %	9,7 %	10,6 %	10,1 %	10,1 %	9,8 %	9,8 %	10,1 %	10,3 %	11,2 %	11,8 %	10,3 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	MUŽI														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	18,4 %	21,3 %	21,4 %	22,6 %	22,8 %	22,5 %	24,4 %	24,3 %	24,1 %	23,3 %	22,9 %	22,5 %	22,8 %	22,9 %	22,7 %
50–100 %	36,4 %	38,6 %	35,3 %	34,7 %	36,6 %	34,7 %	34,6 %	34,7 %	35,4 %	35,6 %	34,5 %	35,7 %	36,0 %	35,6 %	36,9 %
100–150 %	28,6 %	25,3 %	26,9 %	26,6 %	25,4 %	26,5 %	25,5 %	25,3 %	25,2 %	26,1 %	27,4 %	26,7 %	26,2 %	26,2 %	25,8 %
nad 150 %	16,6 %	14,8 %	16,3 %	16,1 %	15,2 %	16,2 %	15,5 %	15,7 %	15,3 %	15,0 %	15,3 %	15,0 %	15,0 %	15,3 %	14,7 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	ŽENY														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	25,2 %	27,0 %	25,2 %	27,6 %	28,8 %	26,9 %	29,4 %	29,1 %	28,7 %	27,1 %	25,8 %	24,9 %	24,0 %	23,8 %	24,4 %
50–100 %	45,4 %	44,9 %	44,6 %	44,2 %	44,4 %	44,1 %	44,0 %	43,8 %	44,5 %	45,4 %	44,9 %	45,7 %	44,5 %	44,2 %	46,6 %
100–150 %	21,7 %	20,8 %	22,2 %	20,6 %	20,1 %	21,4 %	19,4 %	19,7 %	19,7 %	20,4 %	21,6 %	21,3 %	22,1 %	21,9 %	20,8 %
nad 150 %	7,7 %	7,3 %	8,0 %	7,6 %	6,8 %	7,7 %	7,3 %	7,4 %	7,1 %	7,2 %	7,6 %	8,1 %	9,4 %	10,2 %	8,2 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

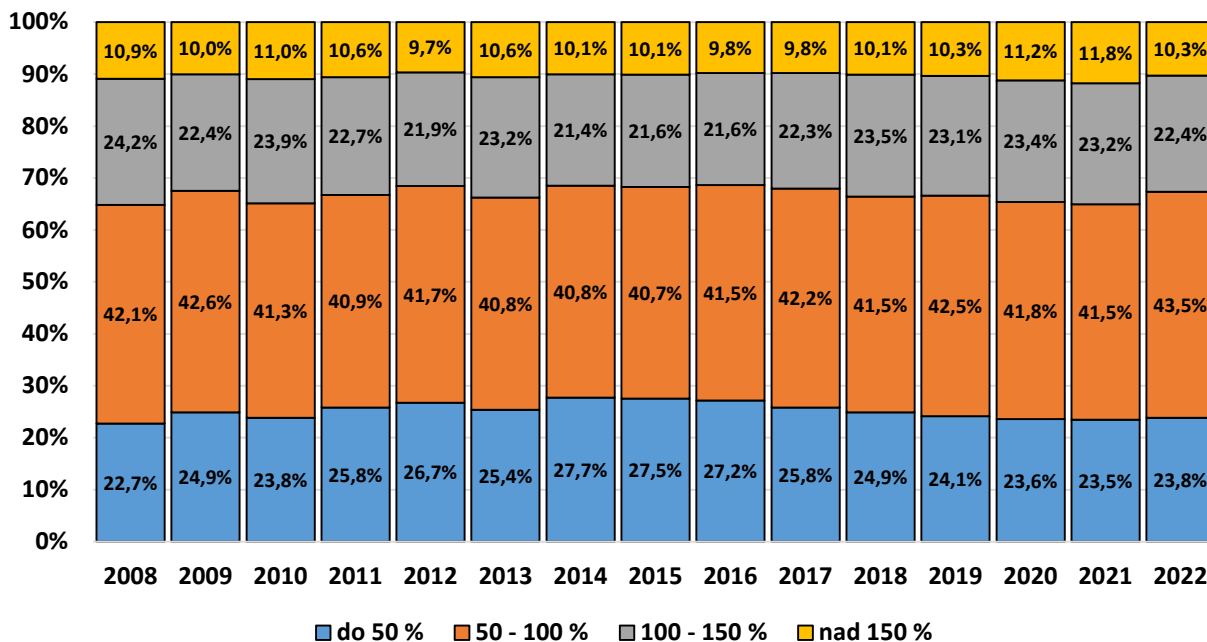
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Z dat vyplývá, že dlouhodobě **nejvíce zastoupeným pásmem výdělků pečujících osob je pásmo 50–100 % průměrného výdělku (DVZ) všech důchodově pojištěných osob. Naopak nejméně pečujících osob (cca pouze desetina z nich) dosahuje na výdělek v pásmu nad 150 % průměrného výdělku (DVZ) všech důchodově pojištěných osob**, což na základě provedené datové analýzy platí dlouhodobě. Z tabulky 9 i z navazujícího grafu 15 rovněž vyplývá, že ve struktuře výdělků pečujících osob ve sledovaném období nedošlo k žádné významné trendové změně.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

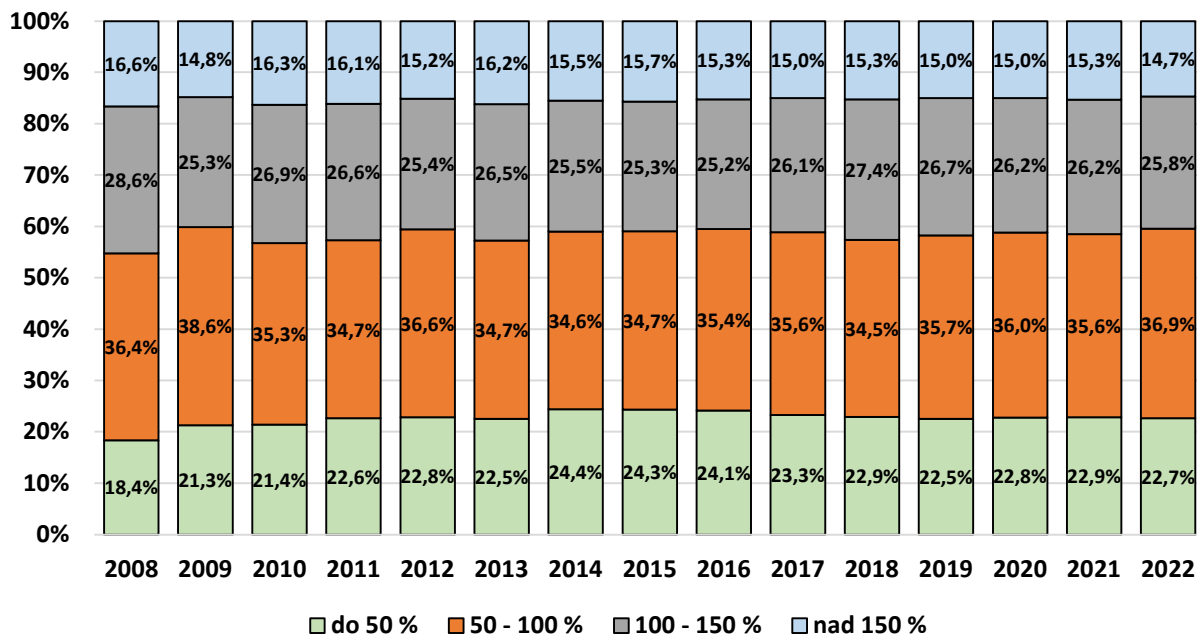
Graf 15 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících osob dle IRVVPO (obě pohlaví)

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Zajímavou informaci dává totéž rozdělení výdělků zvlášť za muže a zvlášť za ženy.

Graf 16 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících MUŽŮ dle IRVVPO

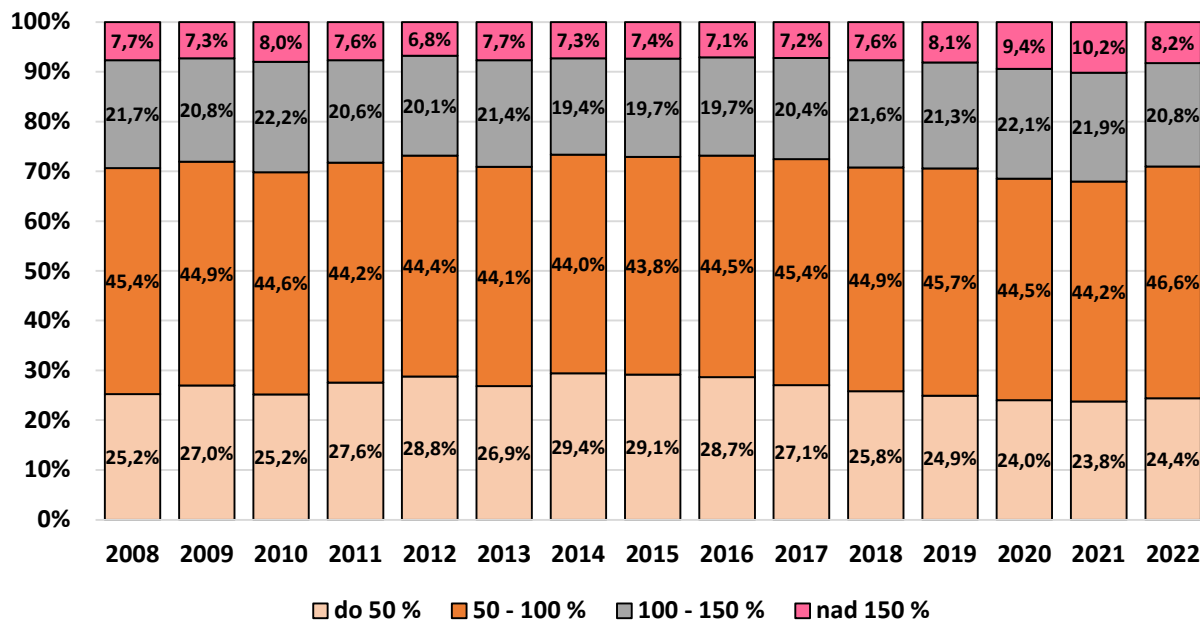

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Graf 17 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících ŽEN dle IRVVPO

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Z grafu 16 a 17 je zřejmé, že **výdělky pečujících mužů z ekonomické aktivity jsou vyšší, než výdělky pečujících žen**. V pásmu nad průměrem DVZ všech důchodově pojištěných osob (tj. interval 100 až 150 %, a nad 150 %) se dlouhodobě pohybuje více než 40 % mužů, zatímco v případě žen je to pouze necelých 30 % pečujících. To verifikují i zprůměrované hodnoty IRVVPO za celé sledované období (viz tabulka 10).

Tabulka 10 Průměrná hodnota IRVVPO dle pohlaví pečující osoby (průměr 2008-2022)

IRVVPO	Průměrná hodnota zastoupení jednotlivých intervalů IRVVPO (2008–2022)		
	Celkem	muži	ženy
do 50 %	25,2 %	22,6 %	26,5 %
50–100 %	41,7 %	35,7 %	44,7 %
100–150 %	22,7 %	26,3 %	20,9 %
nad 150 %	10,4 %	15,5 %	7,8 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Dohromady za obě pohlaví se tak **dlouhodobě cca 2/3 pečujících (66,9 %) pohybují pod průměrem výdělku (DVZ) všech důchodově pojištěných osob – tedy v pásmu do 50 % IRVVPO nebo v pásmu 50-100 % IRVVPO** (viz tabulka 10). Pouze cca 1/3 pečujících (33,1 %) reprezentuje výdělky nad průměrem DVZ všech **důchodově pojištěných osob**. Tedy v pásmu 100-150 % IRVVPO nebo v pásmu nad 150 % IRVVPO, jak je rovněž patrné z tabulky 10.

Datová analýza dokládá, že výdělky pečujících mužů jsou dlouhodobě „**posazeny výše**“, protože v segmentu mužů je zastoupení nadprůměrných výdělků vyšší oproti ženám. Také zde máme na mysli zastoupení výdělků v pásmu 100-150 % IRVVPO nebo v pásmu nad 150 % IRVVPO, jak je patrné z tabulky 10. Konkrétně ve skupině pečujících mužů se nad průměrem DVZ všech **důchodově pojištěných osob** pohybuje cca 42 % z nich, zatímco ve skupině pečujících žen je to jen necelých 29 % z nich.

Nicméně z výše uvedeného nelze zjednodušeně dedukovat závěr, že pečující ženy jsou odměňovány hůře než pečující muži. Je potřeba brát v úvahu mj. fakt, že struktura vykonávaných činností a profesí v segmentu žen a mužů je rozdílná, stejně jako jejich regionální struktura – tedy místo výkonu ekonomické aktivity pečující osoby. Pokud by bylo například více ekonomicky aktivních pečujících mužů koncentrováno v Praze, kde jsou výdělky dlouhodobě nejvyšší, zatímco mezi pečujícími v chudších regionech by bylo zastoupeno více žen, odráží se tento rozdíl logicky také v posazení IRVVPO obou pohlaví. **Současně lze také předpokládat, že na výdělek má zásadní vliv celá řada dalších faktorů.** Jen namátkou lze vedle již zmíněného regionu jmenovat také dosažené vzdělání pečující osoby nebo druh vykonávané práce. Je nasnadě, že například práce vysokoškolačka v sociálních službách nebude hodnocena stejně, jako práce vysokoškolsky vzdělaného IT specialisty. Pro ověření vlivu a významu těchto dalších faktorů není ovšem v tuto chvíli v IZ datová opora, a proto se jimi v této studii nezabýváme.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

4.3. Úroveň výdělků pečujících osob v závislosti na věku

V této subkapitole je analyzována úroveň výdělků pečujících osob ve vazbě na jejich věk. Rovněž v rámci tohoto atributu jsou očekávány výdělkové diference.

Tabulka 11 Rozložení výdělků pečujících osob v ČR v závislosti na jejich věku

IRVVPO	Pečující do 35 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	29,2 %	30,3 %	28,7 %	29,2 %	29,1 %	25,3 %	28,6 %	29,0 %	27,7 %	25,8 %	25,4 %	25,5 %	26,1 %	26,1 %	26,9 %
50–100 %	44,0 %	44,8 %	43,9 %	43,8 %	45,8 %	45,8 %	45,5 %	47,2 %	48,9 %	49,8 %	48,4 %	48,8 %	48,1 %	47,5 %	49,1 %
100–150 %	19,3 %	18,2 %	19,9 %	19,6 %	18,2 %	20,0 %	18,3 %	17,3 %	17,5 %	18,3 %	19,8 %	19,3 %	19,3 %	19,7 %	18,1 %
nad 150 %	7,6 %	6,7 %	7,4 %	7,4 %	6,9 %	8,9 %	7,5 %	6,5 %	6,0 %	6,1 %	6,4 %	6,4 %	6,5 %	6,7 %	5,9 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	Pečující ve věku 35–50 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	24,1 %	26,3 %	25,1 %	25,8 %	27,1 %	25,7 %	27,9 %	27,3 %	26,8 %	25,1 %	24,1 %	23,2 %	22,5 %	22,5 %	22,7 %
50–100 %	43,1 %	43,5 %	42,4 %	42,6 %	43,2 %	42,7 %	42,7 %	43,0 %	44,0 %	44,8 %	44,3 %	45,5 %	44,6 %	43,7 %	46,4 %
100–150 %	23,2 %	21,4 %	23,0 %	22,3 %	21,3 %	22,3 %	20,6 %	20,8 %	20,7 %	21,4 %	22,7 %	22,2 %	22,8 %	23,0 %	21,5 %
nad 150 %	9,6 %	8,9 %	9,5 %	9,3 %	8,4 %	9,2 %	8,8 %	8,8 %	8,6 %	8,7 %	9,0 %	9,2 %	10,1 %	10,7 %	9,4 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	Pečující ve věku 50–65 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	19,7 %	22,1 %	21,4 %	24,0 %	24,8 %	24,1 %	26,2 %	26,2 %	26,1 %	25,0 %	23,9 %	23,1 %	22,6 %	22,4 %	23,0 %
50–100 %	41,0 %	41,5 %	39,9 %	39,4 %	40,1 %	38,6 %	38,7 %	38,2 %	38,7 %	39,3 %	38,8 %	39,9 %	39,3 %	39,5 %	41,2 %
100–150 %	26,5 %	24,5 %	25,8 %	24,2 %	23,8 %	25,0 %	23,3 %	23,6 %	23,6 %	24,3 %	25,5 %	25,1 %	25,2 %	24,6 %	24,2 %
nad 150 %	12,8 %	11,9 %	13,0 %	12,4 %	11,4 %	12,2 %	11,8 %	12,0 %	11,6 %	11,4 %	11,7 %	11,9 %	12,9 %	13,5 %	11,6 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	Pečující ve věku nad 65 let (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	54,6 %	58,2 %	49,5 %	57,8 %	56,1 %	51,1 %	52,9 %	50,0 %	50,6 %	49,6 %	47,9 %	47,2 %	43,9 %	42,7 %	43,3 %
50–100 %	20,0 %	15,9 %	22,4 %	23,9 %	24,8 %	25,7 %	26,7 %	28,8 %	27,8 %	29,0 %	29,0 %	28,6 %	30,1 %	29,8 %	30,8 %
100–150 %	6,3 %	10,5 %	10,7 %	9,1 %	9,7 %	12,0 %	11,0 %	11,6 %	12,2 %	11,7 %	13,2 %	14,0 %	15,2 %	15,0 %	15,2 %
nad 150 %	19,0 %	15,5 %	17,4 %	9,2 %	9,5 %	11,2 %	9,5 %	9,6 %	9,3 %	9,6 %	9,9 %	10,2 %	10,8 %	12,5 %	10,7 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

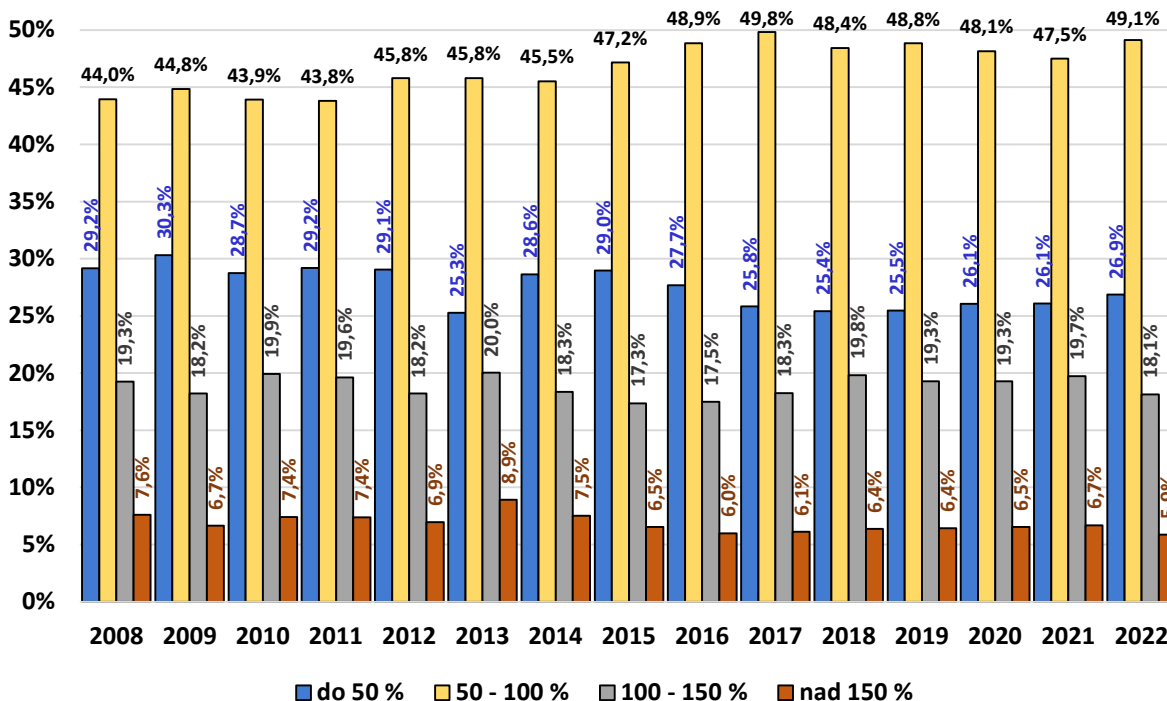
Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Pro zvýšení vizuální přehlednosti jsou data týkající se jednotlivých věkových kategorií pečujících osob prezentována také pomocí navazujících grafů.

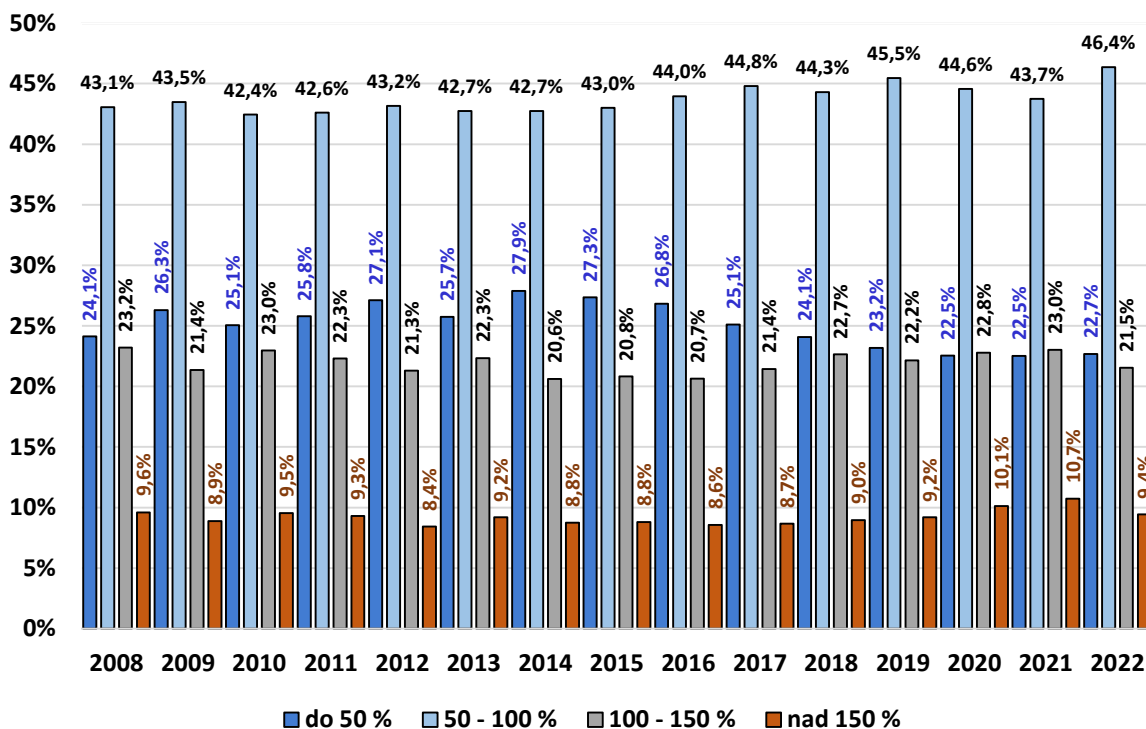

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Graf 18 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících ve věku do 35 let dle IRVVPO (obě pohlaví)

Graf 19 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících ve věku 35–50 let dle IRVVPO (obě pohlaví)

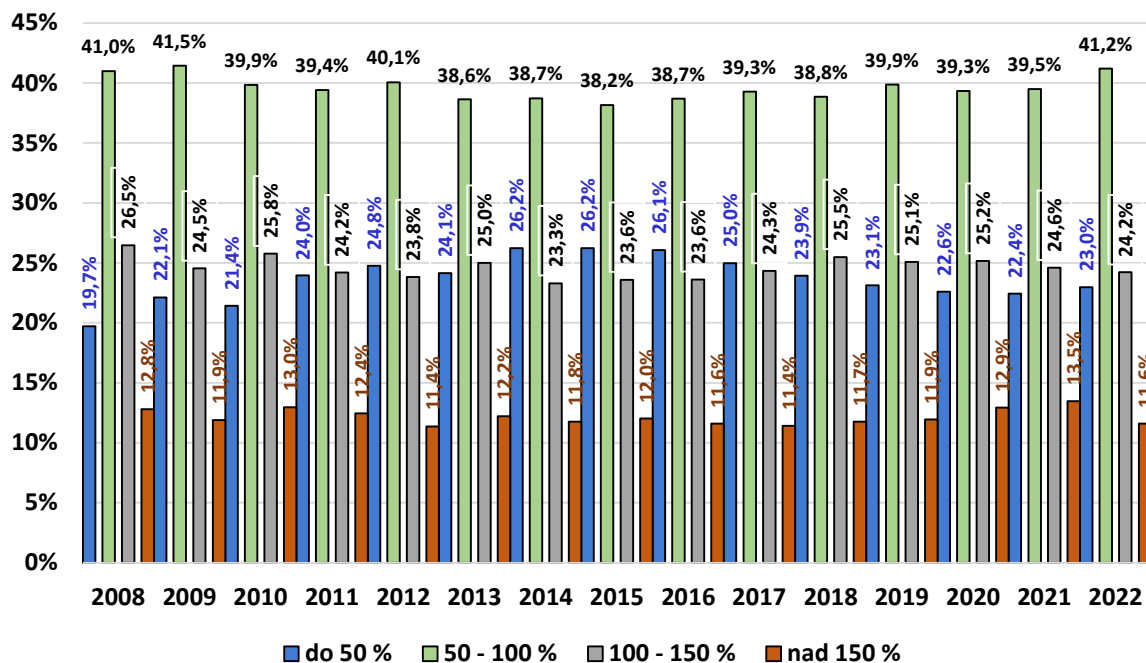

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

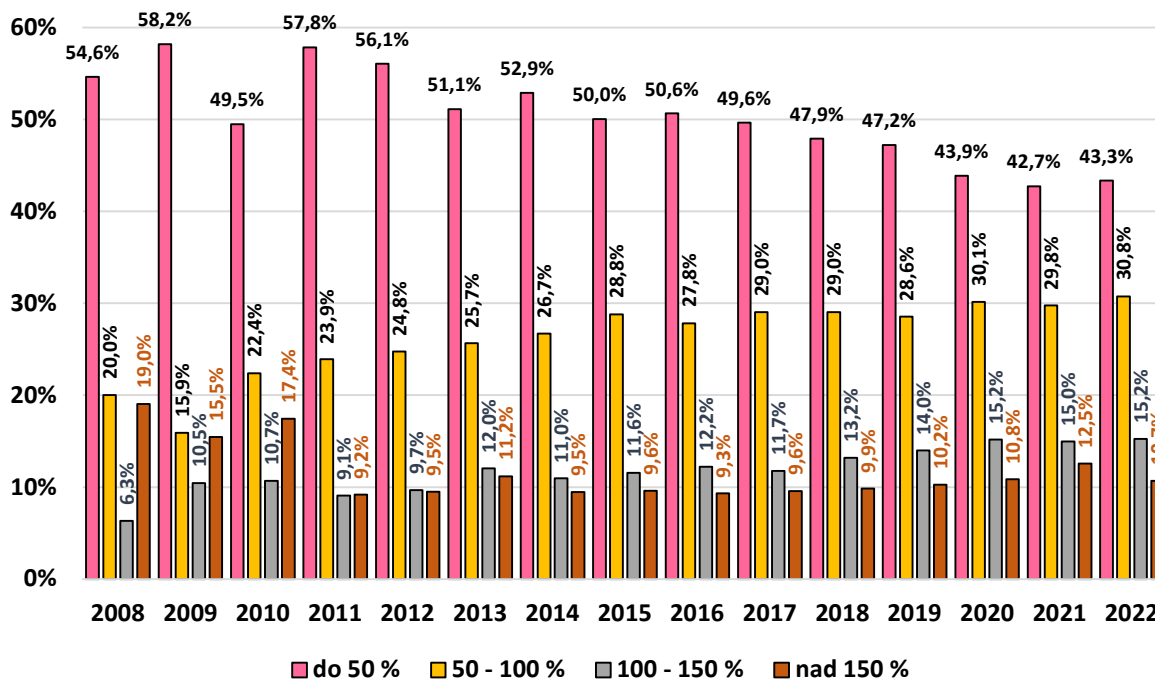

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Graf 20 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících ve věku 50–65 let dle IRVVPO (obě pohlaví)

Graf 21 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících ve věku nad 65 let dle IRVVPO (obě pohlaví)

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Z výše uvedeného lze považovat za datově potvrzené, že **nejvyšší výdělky v relaci k průměrnému DVZ všech důchodově pojištěných osob vykazuje věková skupina staršího produktivního věku, tj. 50–65 let.** Z hlediska výzkumných předpokladů je to poněkud překvapivý fakt, neboť nejvyšší úroveň výdělků byla očekávána ve skupině středního produktivního věku, tj. 35–50 let (viz H10). **Je otázkou, jaký vliv zde sehrává čistě samotný věk v kontextu s dalšími prvky s potenciálním vlivem na výdělek dané ekonomicky aktivní osoby.** V této kategorii (35–50 let) byla mj. zaznamenána též nejvyšší intenzita zaměstnanosti (viz kapitola 3).

Pro lepší srovnání úrovně výdělků jednotlivých věkových kategorií lze rovněž použít dlouhodobý průměr IRVVPO ve sledovaném období (viz tabulka 12).

Tabulka 12 Průměrná hodnota IRVVPO dle věku pečujících osob (průměr 2008–2022)

IRVVPO	Průměrná hodnota zastoupení jednotlivých intervalů IRVVPO (2008–2022)			
	do 35 let	35–50 let	50–65 let	nad 65 let
do 50 %	27,5 %	25,1 %	23,6 %	50,4 %
50–100 %	46,8 %	43,8 %	39,6 %	26,2 %
100–150 %	18,9 %	21,9 %	24,6 %	11,8 %
nad 150 %	6,9 %	9,2 %	12,1 %	11,6 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Na základě výstupních dat z informační základny lze shrnout, že **nejvyšší úroveň výdělku dle IRVVPO vykazuje zmíněná kategorie staršího produktivního věku (50–65 let), ve které se nad průměrem DVZ všech důchodově pojištěných osob dlouhodobě pohybuje 36,7 % pečujících.** Druhá v pořadí je kategorie středního produktivního věku (35–50 let), ve které si nadprůměrně vydělává 31,2 % pečujících osob, zatímco u **třetí** v pořadí (kategorie mladšího produktivního věku, tj. do 35 let) je to jen 25,8 % pečujících osob. **V souladu s očekáváním (viz H10) vykazuje nejnižší úroveň výdělků kategorie postproduktivního věku, tj. nad 65 let. Tam se nad hranicí průměrného výdělku (resp. průměrem DVZ) pohybuje jen 23,4 % pečujících osob.**

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

U žádné z věkových kategorií nelze hovořit o nějakých zásadních změnových trendech ve sledovaném období, jakkoliv dílčí náznaky méně dynamických trendů objevit lze – viz grafy 18 až 21. Například mírně rostoucí zastoupení intervalu 50-100 % IRVVPO mezi 65+.

4.4. Úroveň výdělků pečujících osob dle typu vykonávané ekonomické aktivity

Posledním analyzovaným atributem je **typ vykonávané ekonomické aktivity**. Úroveň výdělků pečujících osob se logicky může lišit i v závislosti na tomto faktoru, tj. zda příslušná pečující osoba vykonává ekonomickou aktivitu jako zaměstnanec, podnikatel (OSVČ) nebo případně v kombinaci obou těchto forem.

Tabulka 13 Rozložení výdělků pečujících osob v ČR v závislosti na typu vykonávané ekonomické aktivity

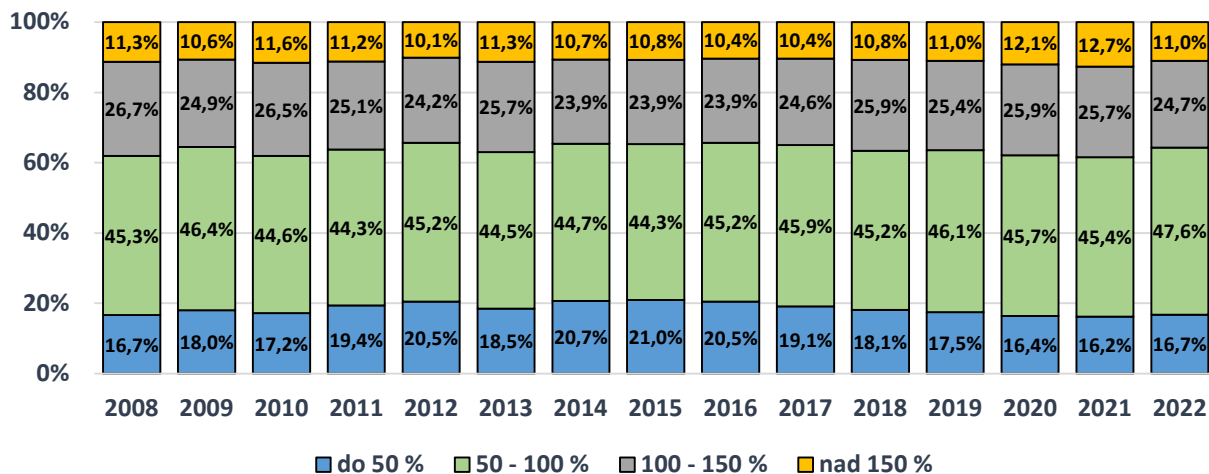
IRVVPO	Pečující osoby v postavení zaměstnanců (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	16,7 %	18,0 %	17,2 %	19,4 %	20,5 %	18,5 %	20,7 %	21,0 %	20,5 %	19,1 %	18,1 %	17,5 %	16,4 %	16,2 %	16,7 %
50–100 %	45,3 %	46,4 %	44,6 %	44,3 %	45,2 %	44,5 %	44,7 %	44,3 %	45,2 %	45,9 %	45,2 %	46,1 %	45,7 %	45,4 %	47,6 %
100–150 %	26,7 %	24,9 %	26,5 %	25,1 %	24,2 %	25,7 %	23,9 %	23,9 %	23,9 %	24,6 %	25,9 %	25,4 %	25,9 %	25,7 %	24,7 %
nad 150 %	11,3 %	10,6 %	11,6 %	11,2 %	10,1 %	11,3 %	10,7 %	10,8 %	10,4 %	10,4 %	10,8 %	11,0 %	12,1 %	12,7 %	11,0 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	Pečující osoby v postavení OSVČ (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	73,5 %	80,0 %	77,6 %	79,7 %	82,0 %	83,4 %	83,5 %	82,5 %	83,1 %	83,8 %	84,9 %	86,0 %	88,1 %	88,1 %	88,2 %
50–100 %	16,7 %	12,9 %	14,8 %	12,9 %	11,8 %	11,1 %	10,8 %	11,7 %	11,2 %	10,7 %	9,7 %	9,5 %	7,4 %	7,5 %	7,5 %
100–150 %	4,8 %	3,3 %	3,5 %	3,3 %	2,6 %	2,4 %	2,4 %	2,8 %	2,6 %	2,5 %	2,8 %	2,2 %	2,1 %	1,9 %	1,9 %
nad 150 %	5,1 %	3,7 %	4,2 %	4,0 %	3,6 %	3,2 %	3,3 %	3,0 %	3,1 %	3,0 %	2,7 %	2,3 %	2,4 %	2,5 %	2,4 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
IRVVPO	Pečující osoby ekonomicky aktivní v kombinaci zaměstnání + OSVČ (obě pohlaví)														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 50 %	28,6 %	30,5 %	28,7 %	29,4 %	29,6 %	27,6 %	30,1 %	30,2 %	29,7 %	29,1 %	30,3 %	29,0 %	31,2 %	26,3 %	28,4 %
50–100 %	33,5 %	33,5 %	33,4 %	33,6 %	36,1 %	34,1 %	33,5 %	33,1 %	36,0 %	36,3 %	34,4 %	36,3 %	34,7 %	36,6 %	35,5 %
100–150 %	14,8 %	16,1 %	17,5 %	16,7 %	14,9 %	16,7 %	15,7 %	16,6 %	16,1 %	16,3 %	17,4 %	17,1 %	16,1 %	17,7 %	18,1 %
nad 150 %	23,2 %	20,0 %	20,4 %	20,3 %	19,4 %	21,6 %	20,8 %	20,1 %	18,2 %	18,3 %	17,9 %	17,6 %	17,9 %	19,3 %	18,0 %
CELKEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

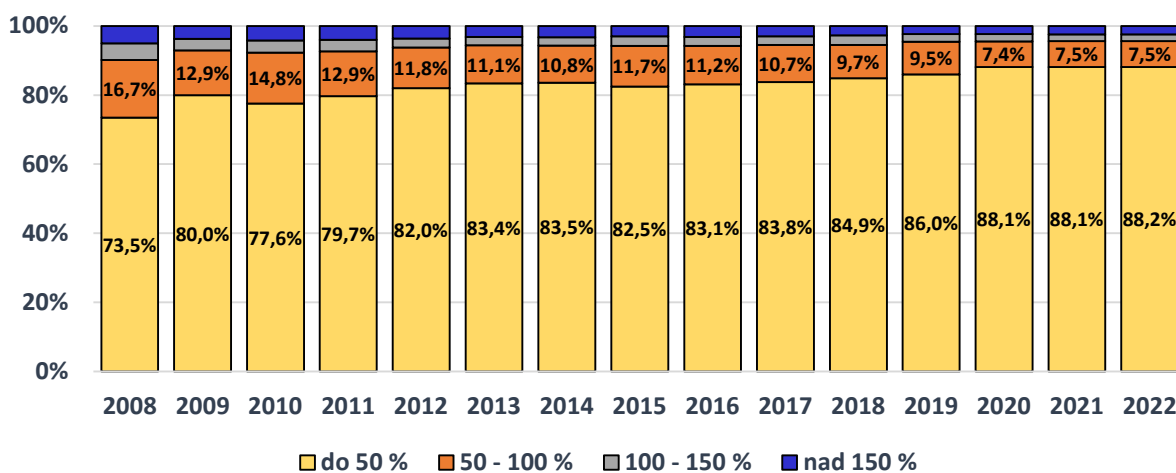

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

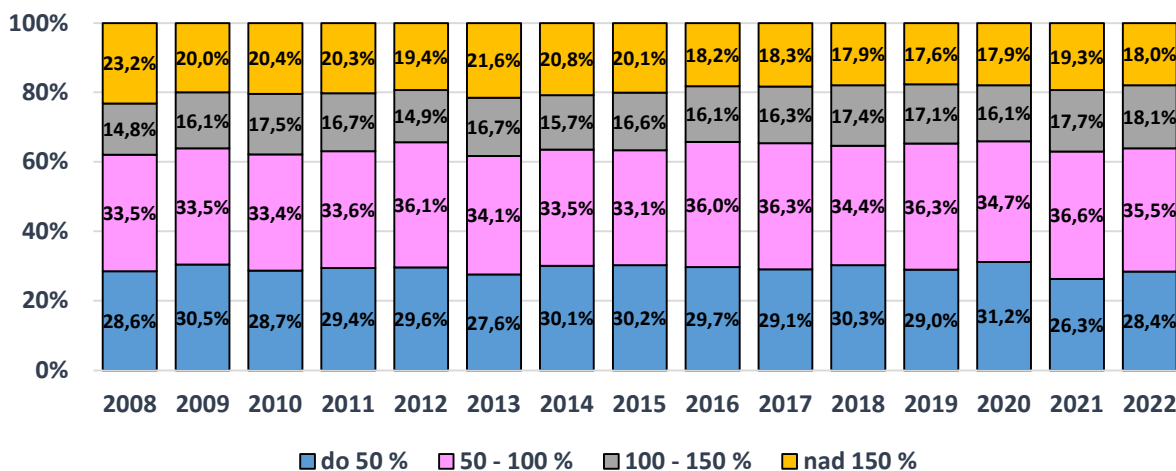
Graf 22 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících osob v postavení zaměstnanců (IRVVPO – obě pohlaví)

Graf 23 Výdělek z ekonomické aktivity pečujících osob v postavení podnikatelů (IRVVPO – obě pohlaví)

Graf 24 Výdělek z EA pečujících osob v postavení zaměstnanců + podnikatelů (IRVVPO – obě pohlaví)

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Výše uvedená data z IZ potvrzují, že **výdělky pečujících osob v závislosti na typu vykonávané ekonomické aktivity se liší poměrně zásadně. Zejména mezi zaměstnanci a podnikateli je tato diference velmi výrazná a v zásadě setrvalá.** V souladu s výzkumnými očekáváními (viz H11) je úroveň výdělků nejnižší u OSVČ, kde lze předpokládat širší možnosti daňové optimalizace, která se projevuje také ve výsledném denním vyměřovacím základu těchto osob (tedy individuální DVZ), který je v porovnání s výděly všech pečujících osob suverénně nejnižší. Pro potřeby rámcové kvantifikace diskutované diference rovněž využijeme možnost zprůměrovat hodnotu IRVVPO takto segmentovaných pečujících osob za celé sledované období 2008–2022. Výsledné srovnání viz tabulka 14.

Tabulka 14 Průměrná hodnota IRVVPO dle typu vykonávané EA pečujících osob (průměr 2008–2022)

IRVVPO	Průměrná hodnota zastoupení jednotlivých intervalů IRVVPO (2008–2022)		
	zaměstnanci	OSVČ	kombinace
do 50 %	18,4 %	82,9 %	29,2 %
50–100 %	45,4 %	11,1 %	34,7 %
100–150 %	25,1 %	2,7 %	16,5 %
nad 150 %	11,1 %	3,2 %	19,5 %
Celkem	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Informační základna (MPSV, říjen 2024), vlastní zpracování

Prostřednictvím dat z tabulky 14 lze shrnout, že **nejnižší úroveň výdělků vykazují podnikatelé (OSVČ), kdy více než 4/5 z nich se pohybují v nejnižším pásmu (0-50 % IRVVPO) ve vztahu k průměrnému vyměřovacímu základu všech důchodově pojištěných osob. V případě zaměstnanců se ve stejném pásmu pohybuje pouze necelá 1/5 z nich.** Naopak **v pásmech nad průměrem DVZ všech důchodově pojištěných osob se pohybuje více než třetina zaměstnanců (36,2 %), což je velmi podobný podíl jako v případě osob, které vykonávají kombinaci zaměstnání a podnikání (u nich je v pásmu nadprůměru 36 % z nich).** **Ve srovnání s nadprůměrnými výděly OSVČ (ty inkasuje pouhých 5,9 % z nich) jde skutečně o rozdíly velmi**

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

významné. Nicméně s ohledem na dlouhodobý trend nízkých vyměřovacích základů u OSVČ (viz postupně aktuální legislativní úprava) se nejedná o až tak překvapující zjištění. Klíčovým úkolem bude analyzovat budoucí vývoj vyměřovacích základů u OSVČ na základě nedávno provedených legislativních úprav.

4.5. Zhodnocení výzkumných předpokladů – dílčí závěry

Z výše uvedeného vyplývá, že:

- **výdělek pečujících osob z ekonomické aktivity vyjádřený metodikou IRVVPO se nejtypičtěji pohybuje v pásmu 50–100 % průměru (DVZ) všech důchodově pojištěných osob** (dlouhodobě příjem na úrovni 50-100 % průměru inkasuje cca 42 % pečujících osob – viz tabulka 10); naopak **nejméně jsou zastoupeny výdělky v pásmu nad 150 % IRVVPO** (dlouhodobě se tento příjmový interval týká pouze cca 10 % pečujících osob – viz tabulka 10),
- **výdělky pečujících mužů jsou dlouhodobě vyšší, než výdělky pečujících žen;** v pásmech nad průměrem DVZ všech důchodově pojištěných osob se dlouhodobě pohybuje cca 42 % pečujících mužů, ale jen 29 % pečujících žen,
- pokud jde o úroveň výdělků pečujících osob v závislosti na jejich věku, pak **nejvyšší je dlouhodobě výdělek pečujících osob ve starším produktivním věku (tj. věk 50-65 let)**, kde nadprůměrný příjem inkasuje cca 37 % pečujících (sumárně za obě pohlaví); **naopak nejnižší je úroveň výdělku v kategorii postproduktivního věku (65+)**, kde se v pásmu nadprůměru pohybuje pouze cca 23 % pečujících osob,
- pokud jde o typ vykonávané ekonomické aktivity, zde je **nejvyšší úroveň příjmů v kategorii pečujících zaměstnanců** (v pásmech nad průměrem DVZ všech důchodově pojištěných osob se dlouhodobě pohybuje více než třetina z nich); naopak **nejnižší úroveň příjmů vykazují dlouhodobě pečující podnikatelé (OSVČ)**, kdy se v pásmu nadprůměru pohybuje pouze necelých 6 % z nich,

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

- **typicky dominující z hlediska výše výdělku (dle IRVVPO) je dle genderu pečující osoba mužského pohlaví, dle věku osoba ve starším produktivním věku (50-65 let), a dle typu ekonomické aktivity pečující zaměstnanec.**

V kontextu definovaných výzkumných předpokladů tedy platí:

H8: *Většina pečujících mužů má výdělek v pásmu nad 100 % IRVVPO, tj. nad průměrem výdělku všech důchodově pojištěných osob.*

Zhodnocení: **H8 se nepotvrdila** – v pásmu nadprůměru se pohybuje pouze 42 % pečujících mužů.

H9: *Výdělek pečujících mužů je vyšší, než výdělek pečujících žen.*

Zhodnocení: **H9 se potvrdila**

H10: *Nejvyšší je úroveň výdělku pečujících osob ve středním produktivním věku (tj. 35–50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+).*

Zhodnocení: **H10 se nepotvrdila** – nejvyšší úroveň výdělku byla zjištěna u pečujících ve starším produktivním věku (50–65). Předpoklad nejnižšího výdělku v kategorii 65+ se sice potvrdil, nicméně hypotéza jako celek potvrzena nebyla.

H11: *Nejvyšší je úroveň výdělku u pečujících osob, které kombinují zaměstnání a OSVČ, a nejnižší u „čistých“ OSVČ.*

Zhodnocení: **H11 se nepotvrdila** – nejvyšší úroveň výdělku byla zjištěna u „čistých“ zaměstnanců. Předpoklad nejnižšího výdělku v kategorii OSVČ se sice potvrdil, nicméně hypotéza jako celek potvrzena nebyla.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

5. Shrnutí verifikace stanovených hypotéz

Oblast A: Míra zaměstnanosti (MZ) pečujících osob

Hypotéza	Výrok verifikace – vyhodnocení
H1: Většina (50 %+) pečujících osob vykazuje "pojištěnou" ekonomickou aktivitu.	H1 se nepotvrdila
H2: MZ pečujících mužů je vyšší, než MZ pečujících žen.	H2 se potvrdila
H3: MZ pečujících osob je nejvyšší ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší v postproduktivním věku (65+).	H3 se potvrdila

Oblast B: Intenzita zaměstnanosti (IZ) pečujících osob

Hypotéza	Výrok verifikace – vyhodnocení
H4: Nejvíce zastoupena je ekonomická aktivita nad 270 dnů v roce (VVI).	H4 se potvrdila
H5: Intenzita zaměstnanosti pečujících mužů je vyšší, než u pečujících žen.	H5 se potvrdila
H6: Intenzita zaměstnanosti pečujících osob je nejvyšší u osob ve středním produktivním věku (35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+).	H6 se potvrdila
H7: Intenzita zaměstnanosti pečujících je nejvyšší v kategorii zaměstnanců.	H7 se nepotvrdila – IZ pečujících je dlouhodobě nejvyšší u kombinace OSVČ a zaměstnání.
H8: Většina pečujících mužů má výdělek v pásmu nad 100 % IRVVPO, tj. nad průměrem výdělku všech důchodově pojištěných osob.	H8 se nepotvrdila – v pásmu nadprůměru se pohybuje pouze 42 % pečujících mužů.
H9: Výdělek pečujících mužů je vyšší, než výdělek pečujících žen.	H9 se potvrdila
H10: Nejvyšší je úroveň výdělku pečujících osob ve středním produktivním věku (tj. 35-50 let) a nejnižší u osob v postproduktivním věku (65+).	H10 se nepotvrdila – nejvyšší úroveň výdělku byla zjištěna u pečujících ve starším produktivním věku (50–65). Předpoklad nejnižšího výdělku v kategorii 65+ se sice potvrdil, nicméně hypotéza jako celek potvrzena nebyla.
H11: Nejvyšší je úroveň výdělku u pečujících osob, které kombinují zaměstnání a OSVČ, a nejnižší u „čistých“ OSVČ.	H11 se nepotvrdila – nejvyšší úroveň výdělku byla zjištěna u „čistých“ zaměstnanců. Předpoklad nejnižšího výdělku v kategorii OSVČ se sice potvrdil, nicméně hypotéza jako celek potvrzena nebyla.

Závěr

V období 2008 až 2022 se odehrálo několik významných událostí a změn, které se mohly více či méně promítnout do ekonomické aktivity a stejně tak do výdělků pečujících osob. Detailní analýza uvedených událostí a změn je nad rámec této mikrostudie, nicméně považuje za vhodné je pro případný kontext uvést. V případě výskytu těchto událostí lze očekávat (i do budoucna v případě jejich opětovného výskytu) potenciálně možnou větší či menší vzájemnou korelaci mezi uvedenými událostmi a ekonomickou aktivitou pečujících osob:

1. **Finanční krize 2008:** Globální finanční krize vedla k ekonomickým problémům, které zasáhly mnoho rodin. Zvýšená nezaměstnanost a snížené příjmy mohly vést k větší potřebě neformální péče v rodinách s ohledem na případnou finanční nedostupnost profesionální péče (<https://link.springer.com/article/10.1007/s10433-021-00666-y> - *Socioeconomic differences in informal caregiving in Europe*).

V České republice se finanční krize spojená s rokem 2008 začala projevovat především na konci roku 2008 a pokračovala do roku 2009 zejména poklesem zahraniční poptávky a zvýšením rizikových prémie na finančních trzích (ČNB-a: <https://www.cnb.cz/en/public/media-service/interviews-articles/The-Czech-financial-sector-successfully-copes-with-crisis-thus-far> - *The Czech financial sector successfully copes with crisis thus far*). Krize byla způsobena globálními finančními problémy, které vyvrcholily pádem investiční banky Lehman Brothers v září 2008.

2. **Stárnutí populace:** silný vliv stárnutí populace vede ke zvýšení péče o starší osoby, což má vliv na samotné větší zapojení rodinných příslušníků do péče (též <https://link.springer.com/article/10.1007/s10433-021-00666-y> - *Socioeconomic differences in informal caregiving in Europe*).
3. **Změny v sociální politice:** změny v politice podpory pečujících osob, jako jsou finanční příspěvky nebo služby na podporu pečujících, mohou i významněji ovlivnit ekonomickou aktivitu pečujících osob, neboť za pomoci takové podpory se jim poskytuje větší finanční stabilita a tím i podpora, která může u řady pečujících osob vytvořit vhodné podmínky pro přímou jejich ekonomickou aktivitu a tím zmírnit i

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

nejen psychický, ale také finanční stres pečujících osob, (<https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-023-09899-8> - *Valuing the Contributions of Family Caregivers to the Care Economy*).

4. **Pandemie COVID-19:** Pandemie spolu s příslušnými opatřeními měla nemalý dopad na ekonomickou aktivitu pečujících osob. Mnoho pečujících muselo zůstat přímo doma a naplno tak spíše věnovat péči o své blízké, neboť řada ekonomických provozů byla z důvodu pandemických opatření omezována či uzavírána. Nehledě na fakt, že péči o nemocné členy rodiny více nahrazovali právě rodinní pečovatelé z důvodu, aby sami mnohdy nahradili práci (péči) uzavřených či omezených pečovatelských služeb (<https://nap.nationalacademies.org/read/23606/chapter/6> - *Economic Impact of Family Caregiving*. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. 2016. Families Caring for an Aging America. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23606>).

Pandemie COVID-19 měla významný dopad na ekonomiku České republiky od března 2020, kdy byla zavedena první opatření na omezení šíření viru. Tato opatření zahrnovala uzavření škol, restaurací, obchodů a omezení pohybu osob, což vedlo k výraznému poklesu ekonomické aktivity, zejména v sektoru služeb a průmyslu (ČNB-b: <https://www.cnb.cz/en/monetary-policy/inflation-reports/boxes-and-annexes-contained-in-inflation-reports/Direct-impacts-of-the-Covid-19-pandemic-on-the-Czech-economy> - *Direct impacts of the Covid-19 pandemic on the Czech economy*).

Ekonomická aktivita potažmo i zaměstnanost pečujících osob ve sledovaném období 2008-2022 byla významně ovlivněna **dvěma klíčovými událostmi: finanční krizí z roku 2008, s výrazným dopadem v roce 2009, a pandemií COVID-19, která začala v březnu 2020.** Obecně platí, že ekonomická aktivita, včetně ekonomické aktivity pečujících osob, je úzce spjata s vývojem reálného HDP. Pokles reálného HDP se negativně propisuje či promítá do ekonomické aktivity pečujících osob, zatímco jeho růst má pozitivní vliv na jejich ekonomickou aktivitu.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

S ohledem na dílčí závěry uváděné vždy ve finální pasáži jednotlivých kapitol (viz výše) nepovažujeme za vhodné znovu na tomto místě klíčová zjištění opakovat, nicméně nabízí se sumarizovat na tomto místě jakýsi typický (= reprezentovaný nejvyšší četností výskytu) **profil ekonomicky aktivní pečující osoby**.

Z hlediska míry zaměstnanosti (MZ) je typickou pečující osobou za jednotlivá pohlaví:

- u žen: **žena ve věku 35–50 let**, kdy bylo ve sledovaném období 2008–2022 ekonomicky aktivních průměrně 59,1 % pečujících žen v tomto věkovém segmentu, a rekordní hodnota MZ v této kategorii dosáhla 63,4 % (shodně rok 2019 a 2022),
- u mužů: **muž ve věku 35–50 let**: kdy bylo ve sledovaném období 2008–2022 ekonomicky aktivních průměrně 73,2 % pečujících mužů v tomto věkovém segmentu, a rekordní hodnota MZ v této kategorii dosáhla 75,1 % (rok 2009).

Z hlediska intenzity zaměstnanosti (IZ) za jednotlivá pohlaví je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **žena s velmi vysokou intenzitou zaměstnanosti (VVI), tj. nad 270 dnů v kalendářním roce**; ve sledovaném období 2008–2022 se VVI týkala průměrně 82,1 % pečujících žen, přičemž rekordní podíl žen v této dominující kategorii (VVI) byl zjištěn v roce 2013 (85,2 %),
- **muž s velmi vysokou intenzitou zaměstnanosti (VVI), tj. nad 270 dnů v kalendářním roce**; ve sledovaném období 2008–2022 se VVI týkala průměrně 85,8 % pečujících mužů, přičemž rekordní podíl mužů v této dominující kategorii (VVI) byl zjištěn v roce 2008 (87,4 %),
- z výše uvedeného nepřímo vyplývá, že **typickou ekonomicky aktivní osobou bez ohledu na pohlaví je pečující osoba s velmi vysokou intenzitou zaměstnanosti (VVI), která se ve sledovaném období týkala více než 4/5 pečujících osob (průměrně 83,4 %)**.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Z hlediska intenzity zaměstnanosti (IZ) dle věku je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **ve všech věkových kategoriích ekonomicky aktivních pečujících osob rovněž shodně dominuje velmi vysoká intenzita zaměstnanosti (VVI), tj. nad 270 dnů v kalendářním roce;** ve sledovaném období 2008–2022 nejvyšším průměrným zastoupením této kategorie intenzity zaměstnanosti dominovala věková kategorie 35-50 let (86,4 %), následovaná kategorií 50-65 let (83,1 %), dále pak kategorií do 35 let (75,3 %), a finálně kategorií 65+ (72,9 %).

Z hlediska intenzity zaměstnanosti (IZ) dle typu vykonávané ekonomické aktivity je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **u všech tří typů ekonomické aktivity pečujících osob (tj. zaměstnání, podnikání a kombinace zaměstnání + podnikání) rovněž shodně dominuje velmi vysoká intenzita zaměstnanosti (VVI), tj. nad 270 dnů v kalendářním roce;** ve sledovaném období 2008–2022 nejvyšším průměrným zastoupením tohoto stupně IZ dominovala kategorie podnikání (91,3 %), těsně následovaná kategorií kombinace zaměstnání a podnikání (90,6 %), a dále pak kategorií zaměstnání (82,3 %).

Je tedy možné konstatovat, že je-li pečující osoba ekonomicky aktivní, pak je to bez ohledu na další faktory (věk, pohlaví, typ vykonávané ekonomické aktivity) ve významné většině případů v rozsahu velmi vysoké intenzity zaměstnanosti, tj. nad 270 dní v kalendářním roce.

Z hlediska výše výdělku ekonomicky aktivních pečujících osob (měřeno ukazatelem IRVVPO – viz metodika) za jednotlivá pohlaví je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **žena vydělávající 50-100 % průměrného denního vyměřovacího základu všech důchodově pojištěných osob (střední výdělek – SV);** ve sledovaném období 2008–2022 se úroveň středního výdělku týkala průměrně 44,7 % pečujících žen, přičemž rekordní podíl žen v této dominující kategorii (SV) byl zjištěn v roce 2022 (46,6 %).

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

- **muž vydělávající 50-100 % průměrného denního vyměřovacího základu všech důchodově pojištěných osob (střední výdělek – SV);** ve sledovaném období 2008–2022 se úroveň středního výdělku týkala průměrně 35,7 % pečujících mužů, přičemž rekordní podíl mužů v této dominující kategorii (SV) byl zjištěn v roce 2009 (38,6 %).
- z výše uvedeného nepřímo vyplývá, že pokud jde o příjmy z ekonomické aktivity, tak **typickou ekonomicky aktivní osobou bez ohledu na pohlaví je pečující osoba se střední úrovní výdělku, která se ve sledovaném období týkala více než 2/5 pečujících osob (průměrně 41,7 %).**

Z hlediska výše výdělku ekonomicky aktivních pečujících osob (měřeno ukazatelem IRVVPO – viz metodika) dle věku je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **ve všech věkových kategoriích ekonomicky aktivních pečujících osob, s výjimkou kategorie postproduktivního věku (65+), dominuje střední úroveň výdělku (SV), tj. výdělek na úrovni 50-100 % průměrného denního vyměřovacího základu všech důchodově pojištěných osob;** v námi sledovaném období 2008–2022 nejvyšším průměrným zastoupením této kategorie výdělku dominovala věková kategorie do 35 let (46,8 %), následovaná kategorií věku 35-50 let (43,8 %) a následně kategorií 50-65 let (39,6 %).

Poznámka: pouze v kategorii postproduktivního věku je situace odlišná – tam dominuje nízká úroveň výdělku (NV), tedy výdělek na úrovni do 50 % průměrného denního vyměřovacího základu všech **důchodově pojištěných** osob.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Z hlediska výše výtěžku ekonomicky aktivních pečujících osob (měřeno ukazatelem IRVVPO – viz metodika) dle typu vykonávané ekonomické aktivity je typickou ekonomicky aktivní pečující osobou:

- **OSVČ s nízkou úrovní výtěžku (NV), tedy výtěžek na úrovni do 50 % průměrného denního vyměřovacího základu všech důchodově pojištěných osob, kdy se tyto příjmové situace dlouhodobě (průměr 2008-2022) týká více než 4/5 podnikajících OSVČ (82,9 %).**

Poznámka: tato forma ekonomické aktivity (podnikání) se týká cca pouze 1/10 ekonomicky aktivních pečujících osob. Co do četnosti zastoupení je nejvíce pečujících osob v postavení zaměstnanců, kde je typický příjmový interval posazený o jednu kategorii výše, tj. 50-100 % průměrného denního vyměřovacího základu všech **důchodově pojištěných** osob (střední výtěžek – SV), nicméně zastoupení této příjmové kategorie mezi zaměstnanci již není tak dominantní (týká se celkem 45,4 % pečujících zaměstnanců), jako v případě nízkého výtěžku v kategorii OSVČ.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Náměty na možné rozšíření analýzy zaměřené na příjmy pečujících osob

Text této mikrostudie (II) a stále pokračující proces zdokonalování samotné IZ nabízí potenciál k extenzivnímu i intenzivnímu rozšíření analytického úhlu pohledu, **konkrétně:**

→ o datově **zachycenou anomálii** meziročního nárůstu míry zaměstnanosti (MZ) pečujících osob ve věku 65+:

- **viz kapitola 2.3 (graf 2 a 3): pro detailní pochopení příčin meziročního nárůstu MZ pečujících mužů a žen ve věku 65+ mezi roky 2010 a 2011, kdy došlo k nárůstu u žen z 0,7 % na 3,4 % a u mužů ve stejné věkové kategorii se jednalo o nárůst z 1,4 % na 4,3 %, se nabízí rozšíření o hlubší analýzu legislativního rámce spolu s datovou analýzou v rámci Informační základny.** Současně tak prověřit, zda není problém ve validitě dat IZ.

→ nabízí se nejprve otestovat níže uvedené náměty na jednom nebo dvou krajích ČR, kde budou data přehlednější a v menším množství. Poté můžeme dle možností rozšířit testování na celou ČR:

Kvantifikace poklesu příjmu z ekonomické aktivity z důvodu péče

- na základě vhodných a dostupných dat z IZ se nabízí **rozšíření o kvantifikaci poklesu příjmu z ekonomické aktivity** (vyjádřeno v %; obecně uvedeno viz níže) **u pečujících osob v závislosti na stupeň péče u osoby**, o kterou pečující osoba pečuje, **případně i ve vazbě na počet osob (tzv. případy péče), o které pečující osoba pečuje.** Stupeň závislosti a počet osob, o které pečující osoba pečuje, má významný vliv na ekonomickou aktivitu pečujících osob, resp. změny v ekonomické aktivitě v okamžiku zahájení či ukončení péče, a to i v případě zvýšení počtu závislých osob u téže pečující osoby. Odpovědět tak na otázku: **Jak velký je rozsah omezení výdělečné činnosti pečujících osob při péči o osoby v různém stupni závislosti včetně situace, kdy pečující osoba pečuje o více závislých osob.** Současně se pokusit o kvantifikaci počtu úvazků, které nejsou využity přímo na trhu práce, protože osoby snižují svou ekonomickou aktivitu ve prospěch domácí péče

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

(neformální péče). Což může mít i významné makroekonomické dopady ve věci snížení tzv. potenciálního produktu ve formě pracovní síly.

V článku autorů Kotrusová M.; Dobiášová K.; Hošťálková J. *Role rodinných pečovatelů v systému sociální a zdravotní péče v ČR* (s. 10-20). FÓRUM sociální politiky 6/2013. Dvuměsíčník/ročník 7 se prostřednictvím Colombo et al. uvádí:

Výzkumy dokládají, že nárůst hodin věnovaných péči v průměru o 1 % vede k poklesu míry zaměstnanosti pečovatelů o 10 %. Obecně totiž platí, že pečující osoby častěji přestanou pracovat, než aby si snížily délku pracovní doby (Colombo et al., 2011).

Colombo, F. et al. *Help Wanted? Providing and Paying for Long-Term Care*. [online] OECD Health Policy Studies, OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-09775-9 (PDF) [citováno 2013-08-20] Dostupné z [www: http://dx.doi.org/10.1787/9789264097759-en](http://dx.doi.org/10.1787/9789264097759-en)

Poznámka

Kvantifikace poklesu příjmu z ekonomické aktivity pečující osoby může být složitá, neboť závisí na mnoha dalších faktorech (vedle výše uvedených 1-4), jako je typ zaměstnání, flexibilita pracovního úvazku a dostupnost podpory ze strany státu. V rámci čistě obecných odhadů poklesu ekonomické aktivity pečující osoby ve vazbě na stupeň péče osoby závislé na péči lze uvést:

1. **I. stupeň závislosti (lehká závislost):** Pečující osoba může stále pracovat, ale může potřebovat upravit pracovní dobu. Pokles příjmu může být **spíše minimální**. Pokles lze odhadovat v hodnotách nejčastěji mezi 10-20 %, pokud je možné sladit práci s péčí.
2. **II. stupeň závislosti (středně těžká závislost):** Pečující osoba může potřebovat více času na péči, což může vést k částečnému snížení pracovního úvazku. Pokles příjmů může být **výraznější**. Pokles lze odhadovat nejčastěji kolem 20-40 %.
3. **III. stupeň závislosti (těžká závislost):** Péče je časově náročnější, což často vede k výraznému snížení pracovního úvazku nebo úplnému ukončení zaměstnání. Pokles příjmu může být **značný**. Pokles lze odhadovat nejčastěji kolem 40-60 %.
4. **IV. stupeň závislosti (úplná závislost):** Péče je velmi intenzivní a často vyžaduje celodenní péči, což obvykle znamená, že **pečující osoba nemůže pracovat**. Pokles příjmu je obvykle nejvyšší. Pokles lze odhadovat kolem 60-100 %.

Skutečný dopad uvedených **odhadů poklesu příjmu** se může lišit v závislosti na konkrétní situaci pečující osoby.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

→ faktory, které mohou mít různou intenzitu vlivu na ekonomickou aktivitu pečujících osob, což lze v hlavní studii empiricky potvrdit nebo vyvrátit prostřednictvím odpovídající datové analýzy. Nabízí se rozšíření dat o:

Region, vzdělání pečujících osob

- **regionální hledisko** (spolu s případným provázáním dat s regionální nezaměstnaností),
- **vzdělanostní struktura pečujících osob.**

→ nabízí se předmětný datový výstup z IZ doplnit (rozšířit):

Péče započatá / ukončená během roku

- **o data za všechny pečující osoby, tedy včetně těch, které o závislou osobu nepečovaly celý kalendářní rok** (v této mikrostudii (II) se analýza omezuje pouze na osoby pečující v průběhu celého kalendářního roku – viz úvodní metodika). **Cílení na pečující osoby, které pečovaly po část roku s vlivem na jejich ekonomickou aktivitu** (např. pečovaly méně než 90 dnů; pečovaly 90 dnů a více, ale méně než 180 dnů; pečovaly 180 dnů a více, ale méně než 270 dnů; pečovaly 270 dnů a více, ale méně než 365/366 dnů v roce),

Vývoj ekonomické aktivity pečujících osob v produktivním věku:

Před – Během – Po péči

- o data pečujících osob tak, aby bylo možné jejich **ekonomickou aktivitu zhodnotit v rámci období:**
 - a) před započatím péče,
 - b) v době péče (analyzováno v této mikrostudii),
 - c) po péči (***vrací se pečující osoby po skončení péče do plné ekonomické aktivity***, případně do jaké formy – zaměstnání, OSVČ, kombinace: zaměstnání + OSVČ),

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Ukončení péče

- o data o ukončení péče na straně pečující osoby. **Jak je péče ukončena? Možnosti:**
 - pečí převzal někdo jiný v rámci osoby blízké,
 - osoba přešla do institucionální péče (v jakém stupni závislosti?),
 - osoba závislá na péči zemřela (v jakém věku? na jakou diagnózu?),

Péče: přerušovaná – souběžná a postupná – vícenásobná

- o data v rámci vícenásobné péče. **Procentuální zastoupení péče:**
 - přerušované** (zdravotní stav se změnil a nebylo o osobu potřeba již pečovat – příspěvek na péči byl odebrán. Ovšem časem opět na péči vznikl nárok – příspěvek na péči byl opětovně přiznán,
 - souběžné a postupné** (v péči se pečující osoby střídají),
 - dělené péče mezi více pečujícími osobami** – vícenásobná péče (dle žádosti o příspěvek na péči je patrné, že o osobu pečují dvě či více osob),

Typ / struktura příjmů pečujících osob

- o data pečujících osob v rámci jejich příjmu v době péče. Zabývat se o **typ příjmu pečujících osob v době péče**. Z provedené mikrostudie (II) bylo zjištěno, že pečující osoby vykonávají ekonomickou aktivitu a pobírají tak příjmy ze zaměstnání, z podnikání (OSVČ) či pobírají příjem v rámci kombinace: zaměstnání + OSVČ). **Je otázkou, zda pečující osoby pobírají či nepobírají také jiné typy příjmů a jak jsou takové příjmy v rámci pečujících osob rozloženy**. Tedy příjem ve formě:
 - řádný starobní důchod,
 - předčasný starobní důchod,
 - invalidní důchod (I., II., III. stupeň),
 - jsou evidováni na úřadu práce s nárokem na podporu či
 - jsou evidováni na úřadu práce bez nároku či pobírání podpory.

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Pečující osoba sama v roli osoby závislé na péči

- **o data pečujících osob, které jsou samy osobami závislými na péči (data dle stupňů závislosti) a současně o někoho pečují v rámci stupně závislosti (data dle stupňů závislosti).** Případně situace, kdy pečují i o nezletilé dítě (či úžeji o dítě do věku 4 let),

Pečující osoby pečující souběžně o dítě a osobu závislou na péči

- **o data pečujících osob, které v době péče o dítě (do jeho 4 let věku) o někoho pečují v rámci příspěvku na péči.**

Sendvičová generace

(poznámka: tento název vychází z toho, že tito lidé jsou „sevřeni“ mezi dvěma generacemi podobně jako náplň sendviče mezi dvěma plátky chleba)

- je otázka, zda se zabývat problematikou tzv. **sendvičové generace**. *Jedná se o lidi, kteří se kromě vlastní rodiny s dětmi (pozn.: jde tak o osoby středního věku, kteří pečují o nezletilé děti; pár versus samoživitel(ka)) starají také o své staré rodiče nebo rodiče partnera či partnerky. Přitom chodí do zaměstnání a mají řadu dalších povinností. Zvládat dlouhodobě toto zatížení je velmi náročné a obtížné. Vzniká vysoké riziko rozvoje psychických onemocnění, zdravotních potíží, sociální exkluze anebo partnerských problémů (viz např.: Centrum pro podporu sociální péče; Sendvičová generace).*

Data doby péče spolu s ekonomickou aktivitou z Informační základny v rámci této mikrostudie (II) ukazují, že nejvíce ekonomicky aktivních a současně pečujících osob je ve věku 35-50 (v období 2008-2022 v rozmezí 81,4 % až 88,4 %) a 50-65 (v období 2008-2022 v rozmezí 81,3 % až 85,7 %) s jejím rozsahem nad 270 dnů v roce z celkově ekonomicky aktivních osob ve věku 35-50, resp. 50-65. Jejich výdělky se současně pohybují do 100 % v této studii vymezeného IRVVPO (individuální relativní výše výdělku pečující osoby); s převahou v rozpětí mezi 50 až 100 % IRVVPO.

Lze předpokládat, že počet osob (párů) v produktivním věku (35-55 let), které pečují nejen o nezletilé děti, ale také (tedy souběžně) o své starší blízké, a zároveň se snaží udržet svou ekonomickou aktivitu, postupně narůstá. Tento

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

trend je zejména důsledkem odkládání rodičovství a prodlužování délky života ve stáří. Tato situace vede k náročné kombinaci péče o závislé osoby a ekonomické aktivity v uvedeném produktivním věku.

Pokud by bylo uvedené téma v rámci Informační základny (IZ) či agendy Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) zajímavé, nabízí se možnost dalšího rozšíření prostřednictvím **vhodných dat IZ prostřednictvím propojení pevných relevantních dat.**

Obecný datový požadavek pro výše uvedené potřeby v rámci pečující osoby v členění dle pohlaví (M/Ž) a dále dle věku (vazba na odbor 75): do 20 let, 20-34, 35-49, 50-64, 65-74, 75-79, 80-84, 85+).

Zdroje

a) primární

Datový set. *Informační základna (IZ) MPSV k 17. 10.2024 pro potřebné období 2008-2022.*

b) sekundární

Centrum pro podporu a sociální péči. *Sendvičová generace – neuchopený fenomén dnešní doby.* Dostupné z: <https://www.sendvicovagenerace.cz/o-nas/>;

<https://www.crsp.cz/nabizime/sluzby/sendvicova-generace/>

Český statistický úřad. *Vybrané údaje o sociálním zabezpečení.* Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni>

ČNB-a. *The Czech financial sector successfully copes with crisis thus far.* Dostupné z: <https://www.cnb.cz/en/public/media-service/interviews-articles/The-Czech-financial-sector-successfully-copes-with-crisis-thus-far>

Valuing the Contributions of Family Caregivers to the Care Economy. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-023-09899-8>

ČNB-b. *Direct impacts of the Covid-19 pandemic on the Czech economy.* Dostupné z: <https://www.cnb.cz/en/monetary-policy/inflation-reports/boxes-and-annexes-contained-in-inflation-reports/Direct-impacts-of-the-Covid-19-pandemic-on-the-Czech-economy>.

Economic Impact of Family Caregiving. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. 2016. Families Caring for an Aging America. Washington, DC: The National Academies Press. Dostupné z:

<https://nap.nationalacademies.org/read/23606/chapter/6>

<https://doi.org/10.17226/23606>

Výstup je zpracován v rámci projektu Zkvalitnění informační základny zajišťující dostupnost genderově specifických dat pro analytickou činnost v oblasti sociálního pojištění: CZ.03.01.02/00/22_013/0001225, spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí*. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci>

Sendvičová generace. Katedra sociologie a sociální práce FF ZČU v Plzni. Dostupné z: <https://www.vyzkum-kss-zcu.cz/grafy/sendvicova-generace/>

Socioeconomic differences in informal caregiving in Europe. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10433-021-00666-y>

Zákon číslo 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění

Zákon číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

Zákon číslo 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Elektronická příloha

soubor v Excelu s názvem **2024-11-29-Data MS II - péče-FINAL.xlsx**, který obsahuje vygenerovaná data z IZ k 17. 10. 2024 doplněná o analytickou práci s těmito daty.